

METSURIN MATKASSA

Juurensuun tilan uuden ohjelmapalvelun palvelupolku
asiakkaan näkökulmasta

Vakkuri Iida

Opinnäytetyö
Matkailu- ja palveluliiketoiminta
Restonomi

2019

Matkailu- ja ravitsemisala
Matkailuala
Restonomi

Tekijä	Iida Vakkuri	Vuosi	2019
Ohjaaja	Matti Liimatta		
Toimeksiantaja	Juurensuun tila		
Työn nimi	Metsurin matkassa. Juurensuun tilan uuden ohjelmapalvelun palvelupolku asiakkaan näkökulmasta		
Sivu- ja liitesivumäärä	42 + 8		

Opinnäytetyössä tuotoksena on Juurensuun tilalle suunnitellun uuden ohjelmapalvelun palvelupolku. Juurensuun tila toimii Ranuan kunnassa lähellä Simojärveä. Tilalla harjoitetaan ohjelma- ja ratsastuspalveluita. Toimeksiantajan toive oli laajentaa tilan ohjelmapalvelutarjontaa. Tämän seurauksena suunniteltiin idea uudesta hevosaiheisesta ohjelmapalvelutuotteesta, jossa asiakkaat pääsevät kuulemaan ja kokemaan hevosmetsureiden työstä Suomessa.

Opinnäytetyössä esitellään suomenhevosen ja hevosmetsureiden historiaa Suomessa ja avataan tarinallistamisen sekä maaseutu- ja kulttuurimatkailun käsitteitä uuden ohjelmapalvelun näkökulmasta. Opinnäytetyön viitekehys koostuu tilan emännän haastatteluista, tietokirjallisuudesta sekä ohjelmapalvelun suunnittelun teoriaopintojen materiaalista.

Opinnäytetyön tuotoksena on selostettu kaavio, jossa kuvaillaan uuden ohjelmapalvelun palvelupolku kymmenen toiminnallisen ja kerronnallisen kohdan avulla. Ohjelmapalvelun palvelupolku antaa toimeksiantajalle kokonaisvaltaisen kuvauksen uuden ohjelmapalvelu kulusta tilalla, ja antaa lähtökohtaiset tiedot kohderyhmästä, jolle ohjelmapalvelua voisi alkaa tulevaisuudessa markkinoida.

Avainsanat	suomenhevonen, hevosmetsuri, kulttuurimatkailijat, maaseutumatkailu, palvelupolku
Muita tietoja	Työhön kuuluu paperinen ja sähköinen tiedosto palvelupolun kaaviosta selostuksineen

Tourism and Catering Services
Degree Programme in Hospitality
Bachelor of Hospitality Management

Author	Iida Vakkuri	Year	2019
Supervisor	Matti Liimatta		
Commissioned by	Juurensuun tila		
Subject of thesis	Journey with lumberjack - a service path from customers point of view for Juurensuu farm		
Number of pages	42 + 8		

The thesis outputs a service path made for Juurensuu farm. Juurensuu offers horseriding and programme services for foreign and domestic tourists in Ranua. Mandator wished to expand the amount of programme services in the farm. This is why the horse based programme service were planned. Programme where customers get to learn and try what was it like in Finland when men and horses ran the forestry.

The framework of the thesis composes the interview from the host, nonfiction and theory about how to desing a new programme service. History of the Finnhorse and lumberjacks are told in the theisis so as the cultural tourism, countryside tourism and stotyelling in marketing in the basis of the new programme service.

The output of the thesis is a described chart of the service path where ten functional points are described from customers point of view. The service path of the programme gives mandator a whole scale description about the process of the service. The description also gives mandator a baseline of the target group which the programme would be marketed in the future.

Key words	Finnhorse, lumberjack, cultural tourism, countryside tourism, service path
Special remarks	Thesis includes electronic and a concrete file about service path chart and the description of it.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 JUURENSUUN TILA	7
3 SUOMENHEVONEN METSÄTALOUDEN KULMAKIVENÄ	10
3.1 Suomenhevosen kehityshistoria	10
3.2 Jalostus.....	11
3.3 Maa- ja metsätalouden juhta.....	13
3.4 Hevonen Suomen savotoilla	14
4 KULTTUURIMATKAILU.....	21
4.1 Kulttuurimatkailu käsitteenä	21
4.2 Kulttuurimatkailu Suomessa ja sen tavoitteet	22
4.3 Luonto- ja maaseutumatkailu osana kulttuurimatkailua Suomessa	23
5 TARINALLISTAMINEN JUURENSUUN OHJELMAPALVELUSSA	26
5.1 Tarinallistamisen lähtökohdat liiketoiminnassa	26
5.2 Tarinan toteuttaminen liiketoiminnassa.....	27
6 JUURENSUUN TILAN UUSI OHJELMAPALVELU	30
7 POHDINTA	36
LÄHTEET.....	38
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella Juurensuun tilalle uusi ja ainutlaatuinen ohjelmapalvelu Ranuan alueen ulko- ja kotimaisille matkailijoille. Tehtävänä oli laatia ohjelmapalvelulle palvelupolku, joka kokonaisvaltaisesti kuvaa uuden ohjelmapalvelun kulun asiakkaan näkökulmasta. Palvelupolku toimisi toimeksiantajan apuvälineenä ohjelmapalvelua toteuttaessa ja konkreettisia toimia suunniteltaessa. Opinnäytetyössä avataan myös ohjelmapalvelun kohderyhmä ja viitekehys ohjelmapalvelun aikana kerrottavasta metsätyön historiasta. Lopuksi vielä annetaan ohjeita ohjelmapalvelun tarinallistamisen keinoihin.

Olen kiinnostunut opintojeni aikana erityisesti kulttuurimatkailusta, ja olen lisäksi suuri hevosurheilun ystävä. Halusin opinnäytetyössäni yhdistää harrastuksen ja ammattiinnostuksen. Kiinnostus uuden ohjelmapalvelun rakenteen suunnitteluun on lähtöisin opintojeni aikana saadusta kokemuksesta uuden palvelun rakentamisesta. Olen opintojeni aikana pohtinut myös alkavani vanhemmalla iällä hevosaiheisten ohjelmapalveluiden tuottajaksi, minkä vuoksi idea ohjelmapalvelun suunnittelusta toimeksiantajalle kiinnosti opinnäytetyön aiheena.

Toimeksiantajanani toimii Juurensuun tila Ranualla, minkä emäntä Katja Mehtälä toimii yhteistyöhenkilönäni. Mehtälä on koulutukseltaan floristi, hevostenhoitaja, ratsastuksen ohjaaja, hevosmetsuri ja EASEL-ohjaaja. Mehtälä on johtanut omaa hevosyritystä kahdeksan vuoden ajan. Katja vastaa Juurensuun kaikesta hevos-toiminnasta ratsastustunneista ohjelmapalveluihin. Hän vastaa myös tilan palveluiden markkinoinnista. (Mehtälä 2019a.)

Juurensuulla on tällä hetkellä vain pieni määrä ohjelmapalveluja, jotka keskittyvät rekiajeluihin tilan ympäristössä. Tilalle on kehitteillä useampia ohjelmapalveluja, muun muassa tilan kierrosta, jolla asiakkaat tutustuisivat tilan hevosiin sekä vanhoihin rakennuksiin. (Mehtälä 2019a.) Tilan lukuisten töiden vuoksi, Mehtälällä ei ole jäänyt aikaa uusien palveluiden kunnolliselle suunnittelulle. Halu ja tarve uusille ohjelmapalveluille kuitenkin on. Idea tilan kierroksesta ja hevosiin tutustumi-

sesta herätti huomioni, ja päätin opinnäytetyössäni tarttua juuri tähän toimeksiantajan ideaan lähtemällä jalostamaan ajatusta pidemmälle lisäten hevosten merkitystä ohjelmapalvelussa. Näin kehiteltiin idea uudesta palvelutuotteesta, jossa asiakkaat pääsevät kokemaan perinteisen suomalaisen hevosmetsurin työn.

Opinnäytetyön tuotoksena on uuden ohjelmapalvelun palvelupolku asiakkaan (front office) näkökulmasta, missä selvitetään kokonaisvaltaisesti, millaisia toiminnallisia ominaisuuksia ja kerronnallisia osia palvelu sisältää. Toimeksiantajan laajan kokemuksen vuoksi en kokenut tarpeelliseksi suunnitella tuotokseen ohjelmapalvelun palvelupolkua oppaan (back office) näkökulmasta. Opinnäyte koostuu opinnäytetyön raportista sekä toimeksiantajalle jäävästä sähköisestä ja paperisesta palvelupolun esittävästä tiedostosta (Liite 2).

2 JUURENSUUN TILA

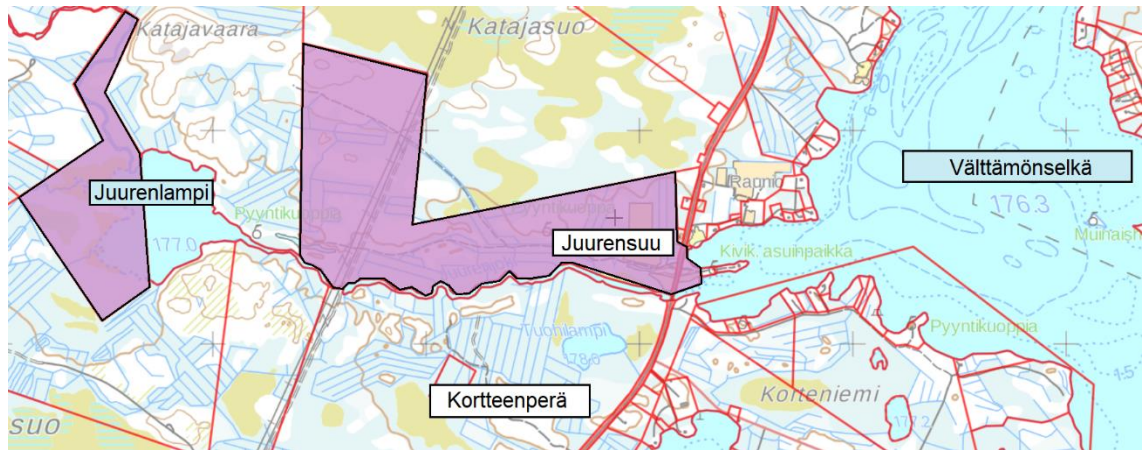
Juurensuun tila sijaitsee Ranuan Kortteenperällä lähellä Simojärveä (kuva 1). Tilan omistavat Katja ja Tero Mehtälä. Mehtälän puoliso Tero Mehtälä on toiminut maanviljelijänä 2016 vuoteen asti. Mehtälän puoliso hoitaa tilan koneelliset työt, avustaa tarvittaessa tallitöissä ja kouluttaa nuoria ravureita. Mehtälä hoitaa yhdessä puolisonsa kanssa tilan ohjelmapalveluja ja puoliso huolehtii myös tilan rakennusten kunnossapidosta. (Mehtälä 2019a.) Mehtälän apuna ohjelmapalveluissa toimii myös satunnaisesti tyttäret Saaga ja Taiga, joista Taiga opiskelee ratsastuksen ohjaajaksi (Mehtälä 2019b).

Kuva 1. Kortteenperän sijainti kartalla välillä Rovaniemi-Ranua (Karttapaikka 2019a)

Juurensuun tilan tontti käsittää yhteensä 150 hehtaaria, josta peltoa ja laidunta on noin 5-6 hehtaaria, vesistöä 5-6 hehtaaria eli puolet Juurenlammeista ja loput metsää. Tontin metsäalueet ovat osaksi suopohjaista ja osaksi soraharjuista maata. Tontti jaottuu kahteen osaan: suurempaan pihalta alkavaan osaan ja lammenpuolikkaan kattavaan osaan (kuva 2), josta löytyy pieni eräkämpä. (Mehtälä

2019b.) Juurenlammesta alavirtaan kulkee Juurenjoki, joka rajaa tontin eteläpuolta ja laskee päätien toiselle puolelle Juurenlahteen Välttämönselkään (Mehtälä 2019a).

Kuva 2. Juurensuun tilan tonttien rajat (Karttapaikka 2019b)

Tontin pihapiirissä on useita rakennuksia. Pihapiirin vanha asuinrakennus, aitta, navetta, vanhat riihet ja liiterit ovat vanhempaa perua noin sadan vuoden takaa. Uudempia rakennuksia pihapiirissä ovat 120 neliömetrin asuinrakennus vuodelta 1983 ja uusi 270 neliömetrin hirsitali pihattoineen. Päätien toisella puolella Juurenniemessä sijaitsevat vanha aitta, latoja, vanha maakellari ja yli 200 vuotta vanha savusauna, jossa on muun muassa palvattu kinkkua, pesty vainajia, synnytetty ja ennen kaikkea kylvetty. Juurenniemessä on aikoinaan ollut kivikautista asutusta, ja siellä on muun muassa muinaisia pyyntikuoppia. (Mehtälä 2019b.) Tontilta on myös usea hevosaitaus, ratsastuskenttä ja muutama lyhyt ajoreitti (Mehtälä 2019a).

Juurensuun tilalla asuu yhteensä 22 hevosta. 14 suomenhevosta, kuusi shetlanninponia, yksi russoni ja eestinsporthorse. Lisäksi tilalla asuu kolme kissaa, suomenpystykorva, kiinanharjakoira, kaksi kania ja suomenvuohi. Suomenhevosista kuusi ovat puhtaasti juoksijasukuisia, kolme puhtaasti pienhevossukua ja loput jalostustyyppien risteytyksiä. Tilan suomenhevoset ovat pääosin hyvin monikäyttöisiä, joista vain kolme nuorta hevosta ovat puhtaasti ravikäytössä ja loput ratsuja/tai työ- ja ohjelmopalvelukäytössä. (Mehtälä 2019b.)

Juurensuussa tehdään metsätöitä kahdella hevosella, joiden luonteet soveltuvat parhaiten metsätyöhön. Metsätöihin soveltuvia suomenhevosia on tulossa kolme lisää. Hevosilla tehtävän metsätyön ala on noin 100 hehtaaria, missä hevosten työnä on puiden juonto ajopaikalle. Näin minimoidaan ajourat, raskaat kuormat ja maastovauriot. Työvälineinä käytetään isoa ja pientä parirekeä, moottorisahaa, tukkisaksia, -koukkua ja puukouralla varustettua traktoria. Lisäksi tilalta löytyy paljon vanhoja työvälineitä kuten perkuurautoja, sahoja, kelloja, valjaita ja länkiä. (Mehtälä 2019b.)

Metsää hoidetaan jatkuvan kasvatuksen periaatteella haluten välttää avohakuita, jotta alueen lajisto pysyisi runsaana ja elinvoimaisena. Metsän tämänhetkinen kunto on hyvin mäntyvaltainen, ja monimuotoisuuden vuoksi metsässä pyritään lisäämään kuusen ja koivun osuutta. Metsätöitä tehdään olosuhteiden mukaan ympäri vuoden hakaten myyntiin kuitupuuta, tukkia ja omaan käyttöön poltopuuta. (Mehtälä 2019b.)

3 SUOMENHEVONEN METSÄTALOUDEN KULMAKIVENÄ

3.1 Suomenhevosen kehityshistoria

Suomenhevonen on Suomen ainoa alkuperäinen hevosrotu, mikä on kehittynyt alunperin pohjoiseurooppalaisesta maatiaishevosesta. Suomenhevonen on keskikookas hevosrotu, jonka säkäkorkeus on noin 150–160cm. Kokoonsa nähden suomenhevonen on hyvin voimakas, ketterä ja nopea rotu, minkä vuoksi laji kuuluu yleishevosiin. (McFarland 2005, 39.) Yleishevosiin luokitellaan sellaiset hevosrodut, jotka käyvät kaikkeen hevosurheilun- ja harrastuksen lajeihin sekä matkailu- ja hyvinvointipalveluihin. (Suomenhevonen 2019.) Muita yleishevosiin kuuluvia rotuja suomenhevosen lisäksi on muun muassa pohjoisruotsinhevonen Ruotsista ja palomino Yhdysvalloista (Rauma 2010). Suomenhevonen on pitkäikäinen hevosrotu (McFarland 2005, 39), joka on luonteeltaan sitkeä ja nöyrä (Rauma 2010).

Rakenteeltaan laji on pitkäselkäinen ja lyhyehköjalkainen (McFarland 2005, 39). Sään tulee olla vahva, pään suora ja mahan iso (kuva 3) (Ryynänen 2010). Suomenhevonen on kokoonsa nähden hyvin voimakas ja vetää suhteessa paremmin, kuin moni kylmäverinen hevosrotu (Rauma 2010). Suomenhevosen vetokapasiteetti voi olla jopa 200 prosenttia hevosen omaan painoon nähden, minkä vuoksi rotu soveltuu erinomaisesti työhevoseksi (Hautaviita 2011, 17). Rauma (2010) väittääkin haastattelussaan suomenhevosen olevan maailman vahvin hevosrotu.

Ennen maa- ja metsätalouden koneellistumista suomenhevonen oli hyvin runsaslukuinen hevosrotu. Yksilöitä oli parhaimmillaan jopa puoli miljoonaa (McFarland 2005, 39.) Koneellistumisen myötä rodun kanta romahti nopeasti, ja vuonna 1987 suomenhevosia oli enää 14 000. Tämän seurauksena rotu päättyi Suomen maa- ja metsätalousministeriön uhanalaisten rotujen listalle. Kantaa on saatu hitaasti elvytettyä etenkin raviharrastuksen tiimoilta. Suomessa syntyneistä suomenhevosvarsoista suurin osa onkin ravisukuisia, ja Suomen kaikista suomenhevosista yli 75 prosenttia on ravikäytössä. (Suomenhevonen 2017.)

Kuva 3. suomenhevonen (Juurensuu 2018)

3.2 Jalostus

Suomenhevosta on jalostettu puhtaana rotuna 1907 vuodesta asti (Suomenhevonen 2019). Ennen jalostusta suomenhevosen yleisin väritys oli ruunikko. 1900-luvulla jalostuksessa alettiin suosimaan ruunikon lisäksi punarautiasta ja liinaharjaisista rautiasta (Tolonen 2010), mikä näkyy kyseisten värimuotojen nykyisenä runsautena (McFarland 2005, 39). Ruunikot katsottiin virallisessa jalostussuunnassa myöhemmin niin sanotusti ”vierasverisiksi” (Tolonen 2010).

Raviurheilun kehittyessä rotu sai oman kantakirjansa vuonna 1924, jonka nimi muuttui vuonna 1965 juoksijakantakirjaksi. Vasta vuonna 1971 valtion luopuessa kantakirjan pidosta alettiin juoksijatyyppin suuntauksen lisäksi jalostamaan työ-, ratsu- ja pienhevostyyppisiä suomenhevosia. Kantakirjaa hoitaa nykyään Suomen Hippos ry (Rauma 2010), joka on Suomen hevoskasvatuksen ja raviurheilun keskusjärjestö. Hippos pitää yllä suomalaisten hevosten rekisteriä ja pyrkii edistämään Suomen hevostaloutta. (Suomen Hippos ry 2019.)

Juoksija on kevytrakenteinen suomenhevonen (McFarland 2005, 39), jonka tulee jalostustavoitteen mukaisesti olla urheilullinen ja lihaksikas. Sillä on sopusuhtainen pää, ja kaula asettuu ylhäälle. Lanne ja takaosa ovat vahvat, ja runko on pyöreä. Juoksijasuvun hevonen on luonteeltaan voitontahtoinen, minkä liikkeet ovat rytmikkäät ja säännölliset. (Suomenhevonen 2019). Peltosen (2014, 93) mukaan: ”Kantakirjaan hyväksyttävän oriin on juostava ravikilpailuissa 4-vuotiaana kilometri aikaan 1.33,0 tai nopeammin, 5-vuotiaana 1.31,0 ja viiden vuoden jälkeen 1.28,0”.

Työhevossuuntaiset suomenhevokset ovat jykeviä (McFarland 2005, 39) ja massiivisia, joilla rinnanympäryys saisi olla 190-200 senttimetriä (Ryynänen 2010). Rakenteeltaan ne ovat pitkä- ja syvärunkoisia, joilla on pysty lapa ja hyvä längensija. Työhevosen ryntäät ovat leveät ja takaosa on voimakas. Luonteeltaan työhevonen on ennen kaikkea sitkeä. Liikkeet ovat säännölliset ja matkaavoittavat. (Suomenhevonen 2019.) Peltosen (2014, 94) mukaan: ”Työhevossuunnalle hyväksyttävän hevosen on vedettävä vetokokeessa vähintään viisi porrasta tai saatava ajettavuuskokeessa vähintään puolet enimmäisprosenttimäärästä sekä käveltävä 1000 metrin matka ajassa 10.00 minuuttia tai nopeammin. Lisäksi oriin on juostava 1000 metrin matka ajassa 2.30 minuuttia tai nopeammin”.

Ratsuhevoseksi jalostettu suomenhevonen on ryhdikäs (McFarland 2005, 39), suorituskyykyinen ja tasapainoinen. Sillä on ylhäälle asettava pitkä kaula ja hyvä ylälinja. Ratsuhevosen askellajit ovat tahdikkaat, joustavat ja matkaavoittavat. Hevosella on kyky lyhentää ja pidentää askeliaan kaikissa askellajeissa, ja sillä on hyvä kapasiteetti ja hyppytekniikka esteillä. Ratsuhevonen on luonteeltaan eteenpäin pyrkivä ja rohkea, mutta myös varovainen. (Suomenhevonen 2019.) Ratsuhevonen suorittaa ratsastettavuus-, kouluratsastus- ja askellajikokeen. Hyppykykyä arvioidaan kolmella 90 cm korkealla esteellä. Tamma voidaan hyväksyä kantakirjaan myös pelkän ratsastettavuus- ja askellajikokeen perusteella. Ratsastettavuudella tarkoitetaan hevosen herkkyyttä ja kuuliaisuutta avuille sekä tasapainoa ja kantavuutta. (Peltonen 2014, 96.)

Pienhevosen tulee jalostustavoitteen mukaan olla kaikilta kehon osiltaan pieni. Säkä- ja lautaskorkeus saa olla korkeintaan 148 senttimetriä. Pienhevosella on

pitkä kaula ja ilmeikäs pää. Askellajit ovat joustavat ja kuten ratsuhevosella, pienhevosella tulee olla kyky lyhentää ja pidentää askelia jokaisessa askellajissa. Sen tulee olla suorituskykyinen ja pysyä hyvässä tasapainossa. Luonteeltaan pienhevonon on eteenpäinpyrkivä ja palvelualtis. (Suomenhevonon 2019.) Peltosen (2014, 97-98) mukaan: ”Hevosen on suoritettava hyväksytty ratsastettavuus- tai ajettavuuskoe. Kantakirja-arvostelussa kiinnitetään huomiota hevosen sopusuhtaisuuteen ja erityisesti hevosen luonteeseen tottelevaisuuteen ja yhteistyöhaluun.”

3.3 Maa- ja metsätalouden juhta

Hevonen ei ollut Suomessa itsestään selvä juhta. Läntisillä peltomailla valtajuhdana oli härkä, kun taas itäiset kaskimaat olivat hevosen valta-alueita. Härkä tyytyi hevosta halvempaan ruokaan, minkä vuoksi se oli halvempi ylläpitää. Härkiä piti kuitenkin valjastaa kyntövälineiden eteen kaksi, kun hevonen työskenteli yksin. Hevosen ei myöskään tarvinnut märehtiä ja levätä työtä tehdessä samalla tavalla kuin härkien. Pitkän vihan aikana (1570-95) kruunu vaati hevosia talonpojilta, minkä seurauksena sotilas saattoi viedä hevosen täysin omin lupinensa. Hevoseen turvaaminen oli tuohon aikaan hyvin riskialtista, minkä takia moni hankki juhdaksi härkiä. (Savikko 2014, 103, 105-106.) 1500-1600 luvulla hevosen työtehtävä olikin pääsääntöisesti ratsuna (Ryynänen 2010) metsätöiden ohessa, jossa hevosia lienee käytetty siitä asti, kun metsätöitä on tehty. (Savikko 2014, 120)

Hevonen syrjäytti härän vetojuhdan tehtävistä vasta 1700-luvulla (Ryynänen 2010). Siitä huolimatta hevosten määrä alkoi kasvaa vauhdilla vasta 1800-luvun jälkipuolella, kun maatalous alkoi koneellistua ja metsäteollisuus kehittyä (Savikko 2014, 103). Sodan jälkeen tarve oli entistä suurempi, kun suurin osa sotakorvauksista maksettiin puulla, jonka miehet toivat metsästä hevosillaan (Rauma 2010). 1950-luvulla traktorit ja leikkuupuimurit yleistyivät maataloudessa ja työhevokset vähenivät pelloilta. Vuonna 1967 traktoreita oli jo enemmän kuin hevosia, ja viimeiset vetojuhdat katosivat pelloilta 1970-luvulla. (Myyräläinen 1998.)

Hevosten työ pelloilla päättyi, mutta tarve metsätaloudessa säilyi pitkään (Rauma 2014). 1940-luvun lopulla suomalaismetsissä työskenteli yli neljännes Suomen

koko hevoskannasta eli noin satatuhatta hevosta, eikä lukuihin ole laskettu mukaan omassa metsässä työtä tekeviä hevosia (Savikko 2014, 120). Vasta 1950-luvun loppupuolella malli alkoi muuttua pokasahasta, hevosista ja uitoista moottorisahaan, metsätraktoriin ja rekkakuljetukseen (Myyräläinen 1998). Hevosen valtakausi maantiellä kesti noin neljäsataa vuotta. Keskiajan jälkeen hevonen toimi henkilö- ja tavaraliikenteen veturina pitkälle 1900-luvulle. Junat, laivat ja autot syrjäyttivät hevosen kulkuneuvona hitaasti, mutta varmasti vasta 1900-luvun aikana. (Savikko 2014, 120,133.)

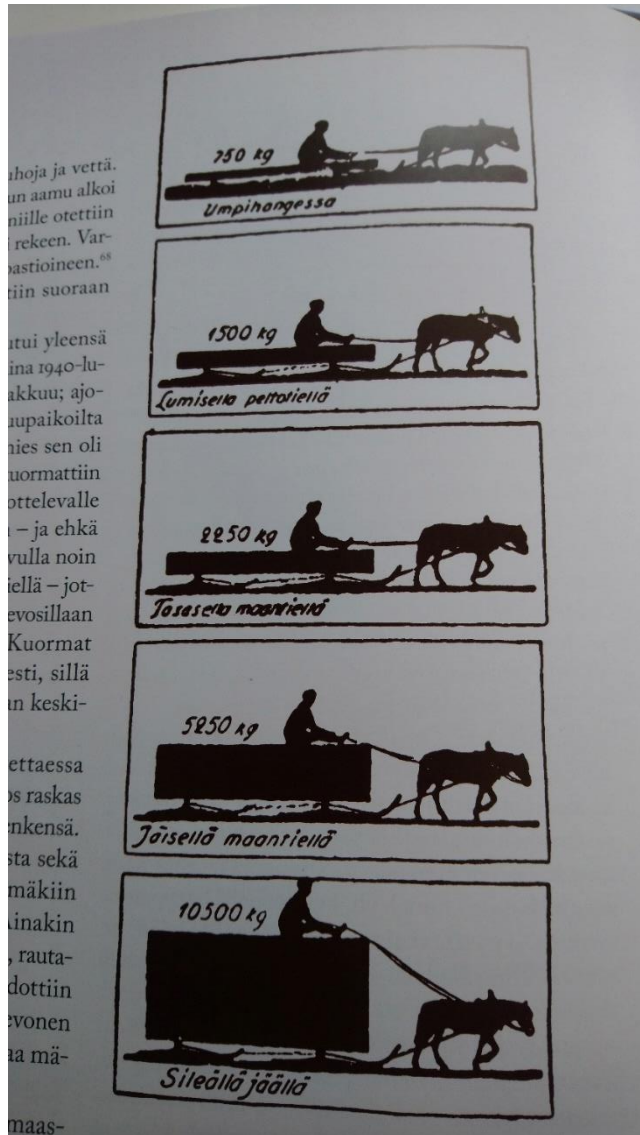
3.4 Hevonen Suomen savotoilla

Savotoilla suomenhevonen oli korvaamaton apulainen, joka jalostuksen ansiosta kehittyi yhä vahvemaksi roduksi. Ensin metsistä hakattiin ja kuljetettiin lähinnä kotitarvepuuta. Erämaan puista maksettiin suurien kuljetuskustannusten vuoksi tarpeeksi vain, jos ne oli poltettu tervaksi. Sahauksen ja sahateollisuuden rajoitusten purkaantuessa 1800-luvun jälkipuolella sekä uudenlaiset höyrysahat, vesija raideliikenteen kehitys mahdollisti takametsien hyödyntämisen savottakäyttöön. 1870-luvulla sahat kasvoivat oikeaksi suurteollisuudeksi, kun ympäri vuoden höyryvoimalla käyvät sahat voitiin perustaa paikkoihin, joihin liikenneyhteydet olivat aikaista paremmat. Samaan aikaan kasvoi huomasti myös puutavaran kysyntä. Lukuisat uudet puujalostuslaitokset kuten paperiteollisuus, vaneri- ja tultikkutehtaat tarvitsivat kipeästi puuta. (Savikko 2014, 103, 120.)

Hevoset vetivät metsätöissä puukuormat yksin. Parihevosia tai valjakoita näki Suomen metsissä harvoin. 1940-luvulle asti vallalla oli niin sanottu levälleen hakkuu, jossa hakkuumies pinosi puut sinne, minne ne helpoiten oli saanut pinottua. Näin ollen ajomies keräsi kuorman sieltä täältä hakkuualueelta kuormaten puut miesvoimin ja antaen odottelevalle hevoselle ruokaa. Puutavara kuljetettiin metsästä reellä, minkä vuoksi metsätöiden huippukausi oli tammikuusta maaliskuuhun. Hevosilla työ ei loppunut kokonaan siihen, kun puut oli saatu kuljetettua pois metsistä. 1800-luvun puolivälissä suuret tukit pyrittiin kuljettamaan kesäisin vesistöjä pitkin uittamalla. Myös tällöin hevonen kuljetti puita hakkuumailta vesistöjen varsiin. Joskus jopa vesistöstä toiseen. (Savikko 2014, 120, 124-126.)

Työn vastuksina hallitsemattomin oli sää. Joskus lumentuloa saatiin odottaa pitkälle talveen. Lumentulon viipymisestä oltiin huolissaan muun muassa vuonna 1894, jolloin Hämeen Sanomissa kirjoitettiin 16.1. Sammatista: *”Metsien kaataminen on nykyään jo täydessä vauhdissa, mutta kelin puutteen vuoksi pysyvät pölkyt metsissä siksi kunnes lunta sataa.”* Pohjoisessa lunta satoi joskus liikaakin, jolloin lunta oli niin korkeasti, ettei hevosilla päästy kunnolla metsään puita hakemaan. (Savikko 2014, 120.)

Hevosten valjastuksessa alettiin jo varhaiskeskiajalla käyttämään länkiä, joiden ansiosta hevonen veti hartiavoimin. Savottatyössä ihanteellinen hevonen oli melko kookas, voimakas ja vankka. Kun suomenhevosta alettiin jalostamaan omana puhtaana rotuna, haluttiin erityisesti parantaa voimaa ja vetokykyä. Jalostuksen myötä myös kuormat kasvoivat. C.W. Gyldén arvioi metsähoidon opissa 1853 hevosen vetävän tasaisella tiellä noin 400-600 kilon kuorman. Normaali kuorma 1930-luvulla oli noin sata kuutiojalkaa lumitiellä ja parisataa jäätiellä. Kun tukkiteitä alettiin vielä suurilla savotoilla jäädyttämään, kuormien koko moninkertaistui. Oheisessa kuvassa (kuva 4) kuvataan puulastien painoa erikuntoisilla teillä. (Savikko 2014,103, 120-124)

Kuva 4. Puukuormien painot erikuntoisilla teillä (Savikko 2014, 124)

Umpihangessa hevonen veti noin 750 kg painoista lastia, kun taas lumisella peltotiellä lastin paino oli noin 1500 kg. Tasaisella maantiellä painoa oli noin 2250 kg ja jäädytetyllä maantiellä lastin paino kasvoi yli kaksinkertaiseksi. Sileällä jäällä lasti paino saattoi olla yli 10 000 kg.

Tukkiteiden avaaminen oli suuri urakka, johon tarvittiin yleensä yhteensä kahdeksan hevosen voimat. Ensimmäinen hevonen avasi tietä ilman rekeä tai auraa. Toinen veti perässään rekeä ohjastajineen. Viimeisenä tuli kuuden hevosen vetämä aura. Seuraavaksi valjastettiin seitsemän hevosta auran eteen. Auran päälle istui osa miehistä lisäpainoksi. Tie viimeisteltiin tiehöylällä ja ylläpidettiin pakkasella vesittämällä. (Savikko 2014, 120-124.)

Etäisyys hakkuumaalta varastopaikalle vaihteli välillä suuresti. Päätien keskimääräinen pituus oli noin kahdesta neljään kilometriä, jolta haarautuvien palsateiden pituus oli noin kilometri. Päätietyhtiin aina yhden reenin mentäväksi kerrallaan. Näin ollen menevät ja palaavat hevoset eivät pystyneet ohittamaan toisiaan, minkä vuoksi metsästä palaavien hevosten valjaisiin kiinnitettiin kulkunen. Näin tyhjän kuorman kanssa tuleva ehti ajoissa väistää raskaassa lastissa saapuvaa. (Savikko 2014, 124-125.)

Tuoreimman tiedon mukaan Suomessa on 2000-luvulla enää noin 30 hevosmetsuria, joista suurin osa harjoittaa alaa vain harrastuksena (Hautaviita 2011, 11 Åfeltin & Laakkosen (2011) mukaan). Ruotsissa määrä on Suomeen verrattuna monikertainen, jopa 500 hevosmetsuria. Määrää osittain selittää valtion mukanaolo hevosmetsurityössä. (Gustafson 2011.) Määrän arvioimista Suomessa vaikeuttaa se, että hevosmetsuri on määritelmänä hyvin laaja, eikä kata pelkästään ammattinimikettä. Tästä syystä kuka tahansa voi lähtökohtaisesti kutsua itseään hevosmetsuriksi, kunhan hevosen kanssa metsurille kuuluvia töitä harjoittaa. (Hautaviita 2011, 11 Åfelt & Laakkonen mukaan 2011). Vaikka hevosmetsureiden määrä Suomessa onkin tällä hetkellä pieni, Lehtisen arvion mukaan alalla on käynnissä noususuhdanne. Tarvetta olisi heti ainakin seitsemälle uudelle metsurille Varsinais-Suomen alueella, joka on tällä hetkellä hevosmetsätyön edelläkävijä Suomessa. (Gustafson 2011.)

Hevosmetsureiden työnkuva 2000-luvulla on pääasiassa harvennushakkuuta (Okkonen 2010) sekä maastoltaan tai lajistoltaan erikoislaatuisten kohteiden maisemahoitoa (Gustafson 2011). Näitä edellä mainittuja erikoislaatuisia kohteita ovat muun muassa puistot, hautausmaat, luonnonsuojelualueet, saaret (Gustafson 2011), taajamametsät, kulttuuri- ja perinnemaisemat, ympäristön muutoksille herkät luontokohteet, sekä muinaisjäännekohteet (Berg 2013, 22-24) tai muut historiallisesti arvokkaat kohteet (Hautaviita 2011, 11. Åfelt & Laakkonen 2011 mukaan). Åfeltin ja Laakkosen mukaan hevonen sopii talousmetsiin enää vain, jos käytössä on tehokkaat välineet ja takana luja ammattitaito, joiden avulla voidaan saavuttaa edes osittain koneen tehokkuus (Hautaviita 2011, 11). Degermanin mukaan (2017) monelle metsurityö hevosen kanssa on elämäntapa.

Useat haluavat säästää metsää ja taimikkoa tekemällä metsiensä harvennushakkuut jälkiä jättämättä (Okkonen 2010). Hevosten avulla luontoon jää konevoimaan verrattuna selkeästi pienemmät jäljet ja vauriot, mikä etenkin edellä mainittujen maastoltaan tai lajistoltaan erikoislaatuisten kohteiden kohdalla on ensisijaisen tärkeää (Degerman 2017) ympäristön muutosten minimoimiseksi (Berg 2013). Hevosyhdistelmän maastovauriot ovat lähes olemattomat vähäisen painon ja koon vuoksi (Hautaviita 2011, 12 Ruotsalaisen 2003, 27 mukaan). Siinä missä hevosyhdistelmä mahtuu kulkemaan puiden välistä, eikä usein tarvitse ajouraa ollenkaan (Latokartano 2018), kone tekee usein runkovaurioita ahtaissa ja mutkaisissa ajourissa. Ajouria monta kertaa edes takaisin ajaessa pienimmätkin koneet saavat suurilla lasteillaan aikaan myös juuristovaurioita. (Hautaviita 2011, 12 Metsäteho 2003 mukaan.)

Vaikka suomenhevonen soveltuu metsätöihin yhtä hyvin 2000- kuin 1900-luvulla, ovat etenkin päätoimiset hevosmetsurit alkaneet suosimaan raskasrakenteisempia työhevosrotuja. Muun muassa ardennienhevonen sekä pohjoisruotsinhevonen ovat suosiossa, sillä ne vastaavat suomenhevosta paremmin työn tuottavuuden vaatimuksiin. (Hautaviita 2011, 17 Åfelt 2011 mukaan.) Suomenhevosen syrjäytyminen hevosmetsureiden työhevosena johtuu pääosin siitä, että jalostuksessa suositaan entistä enemmän juoksija- ja ratsutyyppin hevosia. Tästä huolimatta työkantakirjaisia suomenhevosia kirjataan vuosittain noin 236 yksilöä. (Hautaviita 2011, 17 marraskuu 2011 julkaisun mukaan.)

Hevosmetsurin tärkeimmät työvälineet 2000-luvulla ovat hevonen ja moottorisaha (Hautaviita 2011, 17. Lehtinen 2011 mukaan). Perinteinen parireki (kuva 5) palvelee hevosmetsureita puiden kuljetusalustana yhtä hyvin kuin 60- vuotta sitten. Se koostuu etu- ja takareestä sekä rekiä toisissaan kiinni pitävistä ristiin menevistä ketjuista. Rakenne mahdollistaa reen helpon ja ketterän liikkumisen tiheämmässäkin maastossa. (Hautaviita 2011, 18 Lehtinen 2010-2011 mukaan.)

Kuva 5. Parireki puiden ajoon (Suomen maatalousmuseo Sarka. 2013)

Perinteisiin rekiin kuten parirekeen puut kuormataan käsin tukkisaksien avulla. Tämä työvaihe on hyvin raskas ja aikaa vievä prosessi, jonka helpottamiseksi hevosemetsuri Miika Åfelt on kehittänyt yhteistyössä Sauli Suomisen kanssa Jysky Hepo Specialin (kuva 6). Jysky Hepo Special on ainoa Suomessa kehitelty metsätyövaunu. Kuusirenkainen, poikkeuksellisesti kahden hevosen vetämäksi suunniteltu vaunu on varusteltu hydraulisella kuormaimella, jarrullisella telillä ja hydraulisella apuvetokoneistolla. Tämän lisäksi vaunussa on pituussuunnassa säädettävä kuormatila. (Hautaviita 2011, 20 Raittinen 2004 mukaan.) Vaunu on suunniteltu niin kevyeksi, ettei siitä jää ympäristöön vaurioita.

Kuva 6. Jysky Hepo Special (Hevosemetsuri 2016)

Metsä on ollut aina Suomen sielu, minkä vuoksi juuri suomalaisen metsätalouden historian kuuleminen ja kokeminen olisi kiinnostava kansallishistoriallinen elämys

niin kotimaalaiselle kuin ulkomaalaiselle matkailijalle. Juurensuun uuden ohjelmapalvelun vetovoimatekijöinä ovat suomalainen metsä ja Suomen alkuperäisrotuiset hevoset. Asiakkaat pääsevät uudessa ohjelmapalvelussa näkemään, mitä on hevosmetsurin työ, kuulemaan Suomen metsätalouden historiasta ja nykytilasta sekä Suomen metsistä ja luonnosta. Suomenhevonen tuo ohjelmapalveluun autenttisuutta ollessaan täysin suomalainen rotu. Vaikka Mehtälä käyttääkin omassa työssään perinteisten työskentelyvälineiden lisäksi nykyaikaista tekniikkaa (Mehtälä 2019b) Uuden ohjelmapalvelun suunnitelmassa, ohjelmapalvelu toteutetaan perinteisiä välineitä käyttäen, jotta asiakkaat pääsisivät kokemaan vanhan ajan metsureiden työskentelytavat.

4 KULTTUURIMATKAILU

4.1 Kulttuurimatkailu käsitteenä

”Kulttuurimatkailussa tuotetaan alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja arvostaen matkailutuotteita ja -palveluja ja tarjotaan niitä liiketoiminnallisin perustein. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuus tustua näihin kulttuuriin voimavaroihin, oppia niistä tai osallistua niihin. Näin vahvistetaan ihmisten identiteetin rakentumista, sekä oman että muiden kulttuurien ymmärrystä ja arvostusta.” (Business Finland 2019.)

Kuten edeltävässä sitaatissa mainitaan, kulttuurimatkailu on ennen kaikkea liiketoimintaa, jossa tulosta tehdään alueen kulttuurisia voimavaroilla hyödyntäen. Kulttuurimatkailun voimavaroja ovat niin aineeton kuin aineellinen kulttuuriperintö, joita ovat esimerkiksi museot, taide- ja kulttuuritapahtumat, taiteen alat, paikallinen elämäntapa (Business Finland 2019), ruoka ja design (VisitFinland 2019).

Kulttuurimatkailu on kulttuurin ja matkailun toimialojen yhteistyötä. Kulttuuri hyödyttää matkailua muun muassa pidentämällä matkailijoiden viipymää, tuottamalla elämyksellistä sisältöä matkailulle, lisää alueen kokonaisuutta. Päinvastoin myös matkailu hyödyttää kulttuuria tuottamalla voimavaroja kulttuurin säilyttämiseen ja lisää matkailijoiden arvostusta paikallista kulttuuriperintöä kohtaan. Se myös motivoi paikallisia yhteisöjä kulttuuriperinnön säilyttämiseen Kulttuurisisällön tuottajien ja sen esittäjien – muun muassa kaupunkikerroksia pitävien oppaiden – ei tarvitse välttämättä olla kohdemaalaisia, jotta kulttuurisisältö pysyisi autenttisenä. Riittää, että ympäristö, elementit, esitystapa yms. saavat vaikutteensa kohdemaasta ja sen kansalaisuudesta, ja ilmentävät maan kansaa. (Markkola 2019.)

Kulttuurimatkailun kohderyhmä on jaettu kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän matkustusmotiivina on jonkin kapea-alaisen kulttuuri- tai taidesisällön kokeminen. Tähän ryhmään kuuluvien henkilöiden motiivi matkustamiseen on nimenomaan tietyn taide- tai kulttuurisisällön kokeminen. (Business Finland 2019.) Esimerkiksi arkkitehdille, motiivi voisi olla Taj Mahal Intiassa, Petronan tornit Male-

siassa tai Colosseum Roomassa. Toisen ryhmän henkilöt taas hakevat kulttuuri-matkailusta enemmän yleisempiä kulttuurikokemuksia elämysten saavuttamiseksi (Business Finland 2019).

Kulttuurimatkailijoille on nykyään tärkeää saada kokea aitoja kulttuurielämyksiä ja paikallisia kokemuksia, eivätkä enää suosi passiivisia käyntivierailuja. Osallistuminen ja ainutlaatuisuus ovat myös tärkeitä asioita. Näitä palveluita matkailijoille tuotetaan muun muassa tarjoamalla mahdollisuuksia valmistaa paikallisen perheen kanssa alueelle perinteistä ruokaa tai osallistua arjen askareisiin. Juuri-kin ihmiskohtaamiset ovat nykyajan kulttuurimatkailijalle tärkeämpää, kuin itse matkakohteen näkeminen. Tämä johtuu pääosin siitä ajatuksesta, että paikalliset ihmiset ovat niitä, jotka ovat paikalliskulttuurin sielu ja pitävät kulttuuria yllä. (Markkola 2019.)

Kulttuurimatkailuun liitettyjä käsitteitä on muun muassa *live like a local* (elä kuin paikallinen), sosiaaliset käytännöt, tutustuminen paikallisiin ihmisiin ja paikallisuuteen, elämysten, historian ja tarinoiden kokeminen ja kuuleminen niin urbaanissa kuin maaseutuympäristössä. (VisitFinland 2019.) Joillekin matkailijoille ruoka ja juoma ovat kulttuurin sydän. He haluavat maistaa alueelle tyypillisiä, jopa joskus hyvin erikoisia aterioita ja juomia, kun taas jollekin kulttuurista saa parhaiten irti kokemalla paikallisen elämäntavan muun muassa vierailemalla tai jopa yöpymällä paikallisen perheen luona. Joillekin kulttuurimatkailu on paikallisten juhlien ja festivaalien kokemista, kun toinen voi kokea tärkeäksi tietää paikan historiasta tai taiteesta, vierailemalla museossa tai taidegalleriassa tai vain etsimällä julkisia taideteoksia kuten katutaidetta. (Sam 2016.) Yhteistä kulttuurimatkailijoille on kuitenkin usein luontosuhde: paikallisen luonnon ja luonnonvarojen kunnioittaminen. Myös halu tutustua paikalliseen elämään, tiedonjano sekä halu avartaa maailmankuvaa ovat kulttuurimatkailijoita yhdistäviä tekijöitä. (Markkola 2019.)

4.2 Kulttuurimatkailu Suomessa ja sen tavoitteet

Kulttuuri- ja luontomatkailu etenevät nykypäivänä matkailussa hyvin (Markkola 2019). Suomessa luonto on aina näkynyt ja ollut yhteydessä kulttuuriimme kaikin tavoin villiyrttien keräämisestä ja kansanparannuskeinoista taiteeseen. Luonto on

aina ollut niin inspiraation lähde, tapahtumapaikka ja oheispalvelu, joka on Suomen erottautumistekijä matkailumarkkinoilla. (Business Finland 2019.)

Haasteena Suomessa on se, ettei suomalaista kulttuuritarjontaa markkinoida tarpeeksi laajalti tai tehokkaasti kansainvälisillä kanavilla. Tämän vuoksi kohderyhmä ei koe Suomea kulttuurimatkansa varteenotettavana kohdemaana. Suomen imagon vahvistamien kulttuurikohteena vaatii tulevaisuudessa yhteistyötä kulttuurin vientiä tekevien tahojen ja kulttuuri-instituuttien kanssa. Vientiä tekeviä tahoja voivat muun muassa olla taiteen tiedotuskeskukset ja suurlähetystöt. (Business Finland 2019.) Suomen matkailuyritysten on myös omalta osaltaan keskiyttävä asiakaslähtöisyyden ja ainutlaatuisuuden parantamiseen ja sen markkinointiin (Markkola 2019).

4.3 Luonto- ja maaseutumatkailu osana kulttuurimatkailua Suomessa

Luontomatkailu on monitahoisesti määriteltävää turismia ja toimintaa, jossa vetovoimatekijät ja aktiviteetit perustuvat luontoympäristöön ja siellä toteutettaviin aktiviteetteihin. Luontomatkailuun liitetään yleisesti kokemus luonnosta ja siihen liittyvät eettiset kysymykset (Koivula & Saastamoinen 2005, 11.) sekä kulttuurisia arvoja niin paikallisilta kuin matkailijoiltakin (Luontomatkailun ja virkistyspalvelujen kestävään kasvuun tarvitaan sektorille räätälöityjä toimenpiteitä 2018). Luontomatkailu on nouseva matkailutrendi muun muassa kaupungistumisen, väestön ikääntymisen, terveys- ja hyvinvointipalveluiden merkityksen kasvun ja ilmastonmuutoksen vaikutusten myötä (Konu ym. 2017, 8. Bell ym. 2008; Yeoman, 2008 mukaan). Luontomatkailun avulla pyritään ylläpitämään ja rakentamaan luontosuhdetta sekä lisäämään mahdollisuuksia luontokokemuksiin, joita kaupungistuminen vähentää. Omakohtaiset kokemukset nähdä ympäristömuutokset saavat matkailijat ajattelemaan myös omaa kulutuskäyttäytymistä ja luonnonvarojen käytön syy-seuraussuhteita. Vahva luontosuhde edistää osaltaan kestäviin kulutusvalintoihin, mikä kertoo luontomatkailun eettisistä aspekteista. Eettisten kysymysten lisäksi, luontomatkailun tulee perustua kestävään matkailuun, jotta alueen luonto pysyy puhtaana ja terveenä. (Tyrväinen 2016.)

Suomen luontomatkailulla on matkailun tämänhetkisten trendien myötä hyvät kasvumahdollisuudet (Konu ym. 2017, 8) vaikka alan kehitystä ei Suomessa systemaattisesti seuratakaan (University of Eastern Finland 2018). Ulkomaalaiset matkailijat ovat hiljalleen kiinnostuneet Suomen luonnosta. Luontomatkailun kehittämisessä on ensisijaisen tärkeää toimia kestävän toimintaympäristön ja luonnon puolesta, ja toimia ympäristön laadun turvaamiseksi. Perusta tulee pyrkiä olemaan luontomatkailussa monimuotoinen ja kaunis luontoympäristö. Tämä korostuu entistä enemmän, kun metsä- ja vesistöalueiden talouskäyttö tehostuu. (Maaseutupolitiikan neuvosto 2018.) Kehittämisen haasteita ovat Suomessa pääasiassa tarjonnan hajanaisuus ja heikko kansainvälinen tietämys Suomen luontomatkailun mahdollisuuksista, mutta myös riittämätön tietämys asiakasprofiileista ja kysynnästä. Tämän vuoksi yrittäjien verkostoituminen on luontomatkailun kohottamisen kannalta tärkeää sekä palveluiden tuotteistamista erityisesti kansainvälisille markkinoille. (Tyrväinen 2016.)

Suomi on EU:n maaseutumaisin maa, minkä vuoksi maaseutumatkailulla on meillä suuri rooli. Maaseutumatkailuun liitetään muun muassa mökkimatkailu, luontomatkailu ja maatilamatkailu. (Aito maaseutu 2019.) Suomen maaseutumatkailu on ollut suuressa nosteessa, ja myös tulevaisuuden näkymät ovat hyvät. Suomalainen maaseutu näyttyy kansainvälisille matkailijoille raikkaana vaihtoehtona kokea aistillisia luontoelämyksiä, puhtautta sekä myös turvallisuutta. Maaseutumatkailun haasteina ovat kuitenkin heikko saavutettavuus, huonot liikenneyhteydet ja heikot digitaaliset verkostot. (Maaseutumatkailu tarvitsee mahdollistavan toimintaympäristön ja yhteistyötä - MANE kokoontui Fiskarsin Ruukissa. 2018.) Tämä myös selittää omalta osaltaan sen, että maaseutumatkailun kuluttajat ovat kotimaisia matkailijoita (Ala-Siurua 2016).

Maaseutumatkailu perustuu Suomessa pääasiassa pienyrittäjyyteen sekä maaseudun voimavaroihin, joita ovat esimerkiksi luonto, maisema, kulttuuri, ihminen (Aito maaseutu 2019), rauha ja kiireetön elämänmeno (Maatilamatkailu 2019). Maaseutumatkailussa kiinnitetään huomiota erityisesti ekologiseen, taloudelliseen, kulttuurilliseen ja kestäväan matkailuun ja panostetaan asiakkaisiin ja hei-

dän ainutlaatuisiin kokemuksiinsa. (Aito maaseutu 2019). Maaseutumatkailu helpottaa Suomessa myös maatalouden haastavaa tilannetta tuomalla yrittäjille lisätuloja matkailupalveluiden avulla (Ala-Siurua 2016).

Maaseutumatkailu tarjoaa mahdollisuuksia monenlaisiin aktiviteetteihin kuten retkeilyyn, pyöräilyyn, ratsastukseen, marjastukseen, soutamiseen ja kalastukseen sekä rennompia elämyksiä kuten eläinten hoitoa, osallistumista maatalon töihin, nauttia aidon puusaunan löylyistä järven rannalla tai vain ihastuttaa kauneudellaan ja luonnonrauhallaan. Maaseutumatkailu on erinomainen tapa tutustua paikalliskulttuuriin ja on hieno valinta kesämatkailulle Lapin sesonkien loputtua. (Maatilamatkailu 2019.)

Juurensuun tilan rakennukset ja ohjelmapalvelun lähtökohta päästä kokemaan pala suomalaista historiaa hevosten ja metsureiden kautta ovat suomalaista kulttuurimatkailua parhaimmillaan. Juurensuun laaja historia sekä Suomen alkuperäisrotuisten eläinten kirjo luovat idyllisen ja perinteikkään elämyksen Suomen kulttuurista ja historiasta. Myös metsä ja luonto ovat osa suomalaista kulttuuria, johon kuuluu paljon tarinoita ja myyttejä. Metsämme ja luontomme ovat tärkeitä meille, minkä vuoksi haluamme jakaa elämyksiä ja tietoa siitä. Juurensuun sijainti ”keskellä ei mitään” luonnon helmassa tuo lisäksi palan suomalaista luontoa matkailijan saataville. Juurensuun ohjelmapalvelun kohderyhmäksi onkin perustellusti valittu historiasta, perinteistä ja luonnosta kiinnostuneet noin 25–45-vuotiaat kulttuurimatkailijat kotimaasta kuin ulkomailta.

5 TARINALLISTAMINEN JUURENSUUN OHJELMAPALVELUSSA

5.1 Tarinallistamisen lähtökohdat liiketoiminnassa

Tarinallistamisella eli tarinalähtöisellä palvelumuotoilulla tarkoitetaan lähtökohtaisesti minkä tahansa asian, palvelun tai konseptin muokkaamista tarinaksi. Tarinallistaminen liiketoiminnassa tarkoittaa elämyksellisen juonen ja lisäarvon tuottamista yrityksen palveluun tai palveluihin. (Kalliomäki 2014, 5, 7.) Tarinallistaminen voi olla hyvin pienimuotoista, muun muassa yhden tuotteen tarinallistamista, tai hyvin pitkälle vietyä kuten kokonaisen organisaation toiminnan tarinallistamista (Kalliomäki 2014, 44). Se antaa yritykselle persoonallisen leiman (Kalliomäki 2014, 14), pitää sisällään yrityksen ydinsanomien ja toimii yrityksen selkärangana sekä punaisena lankana niin yrityksen johdolle kuin työntekijöille (Kalliomäki 2014, 9 Rehnin mukaan).

Tarinallistaminen on yrityksen kokonaisvaltaista kehittämistä asiakasta osallistavan tarinan muotoon (Kalliomäki 2018). Tarinallistamisen tarkoituksena on sitoa yhteen palvelu, palvelumiljöö ja palvelun tuotteet (Kalliomäki 2014, 10 Ruotsalainen mukaan). Asiakkaan palvelupolku ja palveluympäristö suunnitellaan tarinan ympäristöä mukaillen ja siten, että se elävöittää yrityksen tarinaa ja tarinan kerrota (Kalliomäki 2014, 5, 7). Muun muassa Vincer hyödyntää tarinallistamisessa kumiankkua, joka näkyy yrityksen toiminnassa muun muassa palavereissa, tapahtumissa ja viestinnässä. Tarinaan liittyen Vincer on myös luonut Black Ducks – asiantuntijapalvelun. Tällainen tarinallistaminen on hyvä esimerkki kokonaisvaltaisesta tarinallistamisen hyödyntämisestä, missä tarinallistaminen ulottuu sanojen ja kuvien lisäksi palveluun ja toimintaan. (Kalliomäki 2018.) Tarinallistamisen avulla yrityksestä tulee erottuva ja hankalammin kopioitava. Asiakkaat myös tunnistavat ja muistavat yrityksen paremmin erottuvan tarinan ansiosta ja sitä on helpompaa suositella myös muille. (Kalliomäki 2014, 5, 7,14.)

Tarinallistaminen on merkittävä osa yrityksen toimintoja ja strategiaa palvelumuotoilusta tuotteistamiseen ja markkinoinnista brändäämiseen (Kalliomäki 2014, 14) ja se toteutetaan yrityksen kaikissa digitaalisissa ja fyysisissä palveluympäristöissä (Kalliomäki 2018). Sen kivijalkana toimii yrityksen tarinaintiteetti eli ydintarina, johon yrityksen arvot, osaaminen ja visiot kiteytetään. Ydintarinasta on hyvä pyrkiä tekemään epätäydellinen, mikä luo inhimillisyyttä ja antaa yrityksen tarinaan kiinnostavuutta ja autenttisuutta. (Kalliomäki 2014, 14, 44.) Palveluympäristö on tarinalähtöisessä palvelumuotoilussa yrityksen tarinan näyttämö ja tarinan maailma, minkä vuoksi se on tarinan kannalta merkittävä osa. Siksi myös sen suunnitteleminen palvelemaan tarinaa on ensisijaisen tärkeää. Konkreettiossa ympäristössä voidaan hyödyntää kaikkia aisteja, kuten tuoksuja, tuntumaa ja makuja. (Kalliomäki 2014, 130.)

Yrityksen tarinan markkinoinnissa tulisi vältellä viljelemästä lupauksia tarinallisuudesta ja siitä, että yrityksen palvelussa on tarinaa. Yrityksen tulisi pyrkiä antamaan maistiaisen yrityksen tarinasta muun muassa videotrailerin, valokuvan tai messuosaston tuoksun avulla. (Kalliomäki 2014, 24.) Tarina antaa yritykselle raamit sosiaalisessa mediassa. Myynti- ja markkinointitoimenpiteisiin saadaan persoonallisuutta ja asiakkaat voidaan saada osaksi tarinaa osallistamalla heitä muun muassa mahdollisuudella vaikuttaa yrityksen seuraaviin myyntiin nouseviin tuotteisiin. (Kalliomäki 2014, 34.) On hyvä myös muistaa, että sama tarina voi saada erilaisia muotoja käytetystä kanavasta tai kohderyhmästä riippuen (Kalliomäki 2014, 59).

5.2 Tarinan toteuttaminen liiketoiminnassa

On hyvä muistaa, ettei yrityksen arvot ja visiot ole vielä tarina itsessään. Esimerkiksi kanalan vapaana eläneet kanat tai reilun kaupan banaanit kertovat yrityksen arvoista, mutta eivät vielä tarinaa. (Kalliomäki 2014, 44.) Tarinaan kuuluu aina neljä peruselementtiä: viesti, ongelma/ristiriita, hahmot ja juoni. Tarinan viesti on yrityksen ydinsanoma asiakkaille. Ongelma tai ristiriita on tarinan kantava voima,

joka herättää mielenkiinnon. Tarinat ovat kanssakäymistä, ja ilman hahmoja tarinalla ei ole ongelman ratkaisijaa. Juoni kokoaa tämän kaiken yhteen mielenkiintoiseksi kokonaisuudeksi, jonka rakentamisessa käytetään apuna draaman kaarta (kuva 7). (Blanchette, Budtz, Fog & Munch 2010, 32-34, 39, 44.)

Kuva 7. Draaman kaari (Olsson 2019)

Tarinan kulku voidaan jakaa kolmeen osaan: alkuosa, keskiosa ja loppuosa (Blanchette ym. 2010, 44-45). Alussa tapahtuu alkusysäys, jossa herätetään mielenkiinto ja esitellään ongelma tai ristiriita. Esittelyssä annetaan tarinan perustiedot: Ketä tai keitä ovat hahmot, ja mitä he tekevät, mihin ja milloin tarina sijoittuu. Syventymisessä katsoja pyritään saamaan samaistumaan päähenkilöön tai tilanteeseen. Kiihdytyksessä ristiriita tai ongelma kärjistyy ja tapahtumat lähtevät käyntiin. Tämä on tapahtumien käännekohta, jota seuraa ratkaisu, jossa ristiriita tai ongelma ratkeaa. Häivytyksessä katsojat rauhoitetaan ja tunnekuuhu laannutetaan. (Kalliomäki 2014, 175.) Näiden neljän elementin ja juonen rakenteen perusteella muun muassa Juurensuun tilan suomenhevosten ympärille saataisiin tarina lisäämällä henkilöihahmoja ja juoni. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi tilalla asustavan Jytky-hevosen elämäntarinaa, joka kerrotaan asiakkaille palvelun edetessä.

Yritysten arvojen kertominen tarinoiden avulla tekee arvoista todellisia ja konkreettisia, eikä vain merkityksettömiä sanoja, jotka voisi löytää periaatteessa minkä tahansa yrityksen arvolistalta. Arvojen tarinallistaminen helpottaa myös työntekijöitä ymmärtämään paremmin, mitä yritys edustaa. (Blanchette ym. 2010, 133.)

Juurensuun uudessa ohjelmapalvelussa hyödynnetään tarinallistamisen elementtejä, pääasiassa dramatisointia. Historiallisesti rikkaalla tilalla on tapahtunut paljon, ja tarinoita löytyy jopa hengistä, jotka edelleen kulkisivat tilalla. Myös hevosten kanssa käytetään tarinallistamista, dramatisoimalla ja hieman jopa inhimillistämällä hevosten kasvutarina ja alkuperä. Ohjelmapalvelun aikana myös tarinat metsästä ja sen myyteistä ovat tärkeässä osassa.

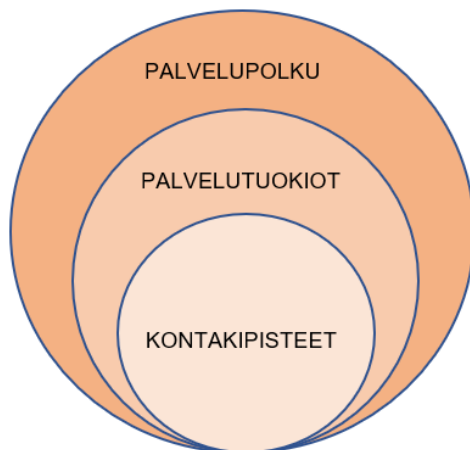
Ohjelmapalvelun aikana hevosta puhutellaan aina nimellä, vahvistaen asiakkaiden tunnekokemusta palvelusta. Hevosen tarinallista tai tässä tilanteessa dramatisointia voitaisiin käyttää muun muassa seuraavalla tavalla:

”Tässä on Mimmi. Mimmi on reipas suomenhevostamma, joka on aloitellut vuoden ajan raviuraansa. Mimmi on kotoisin Kauhajoelta, josta hän nuorena ja ujona lähti kohti Lappia aloittamaan raviuraansa. Mimmi harjoittelee ahkerasti ja pitää harjoittelun ohessa metsätöiden teosta. Puun ajaminen on tuonut hänelle paljon lisäkuntoa, josta on ollut hyötyä raviharjoittelussa. Mimmi on ylpeä kahden ruusukkeen omistaja, jotka kaunistavat hänen kotipilttuutaan.”

6 JUURENSUUN TILAN UUSI OHJELMAPALVELU

Tehtävänä oli suunnitella toimeksiantajalle uusi uniikki ohjelmapalvelutuote, jossa hevoset ja kulttuurimatkailu yhdistyisivät. Suunnittelu rajattiin palvelupolkuun, joka alkaa asiakkaiden saapumisesta kohteeseen ja päättyy asiakkaiden poistumiseen. Mehtälä halusi ohjelmapalvelun rakentuvan suomalaisen historian ja suomenhevosten ympärille. Päätimme siis yhteisesti toimeksiantajan kanssa, että suunnittelisin ohjelmapalvelutuotteen, jossa matkailija pääsee tutustumaan hevosmetsurin työhön, ja samalla tutustumaan suomenhevosen, Suomen ainoan alkuperäisen hevosrodun, historiaan Suomen metsätaloudessa. Ohjelmapalvelussa asiakas oppii hevosmetsurin työn historiasta, millaista työ on Suomessa tänä päivänä ja pääsee itse kokemaan puun kuljetuksen metsästä kiertoajelun luonteisesti.

Palvelupolku kuvaa asiakkaan toiminnan kokonaisuuden eri vaiheet palvelun aikana (Kuvio 1). Palvelupolussa on palvelutuokioita eli vaihteita, jotka kuvaavat toimintaa yksittäisellä hetkellä. Yksi palvelutuokio eli vaihe saattaa sisältää useita kontaktipisteitä, joiden avulla palvelu konkreettisesti koetaan. (Kangas 2016.)

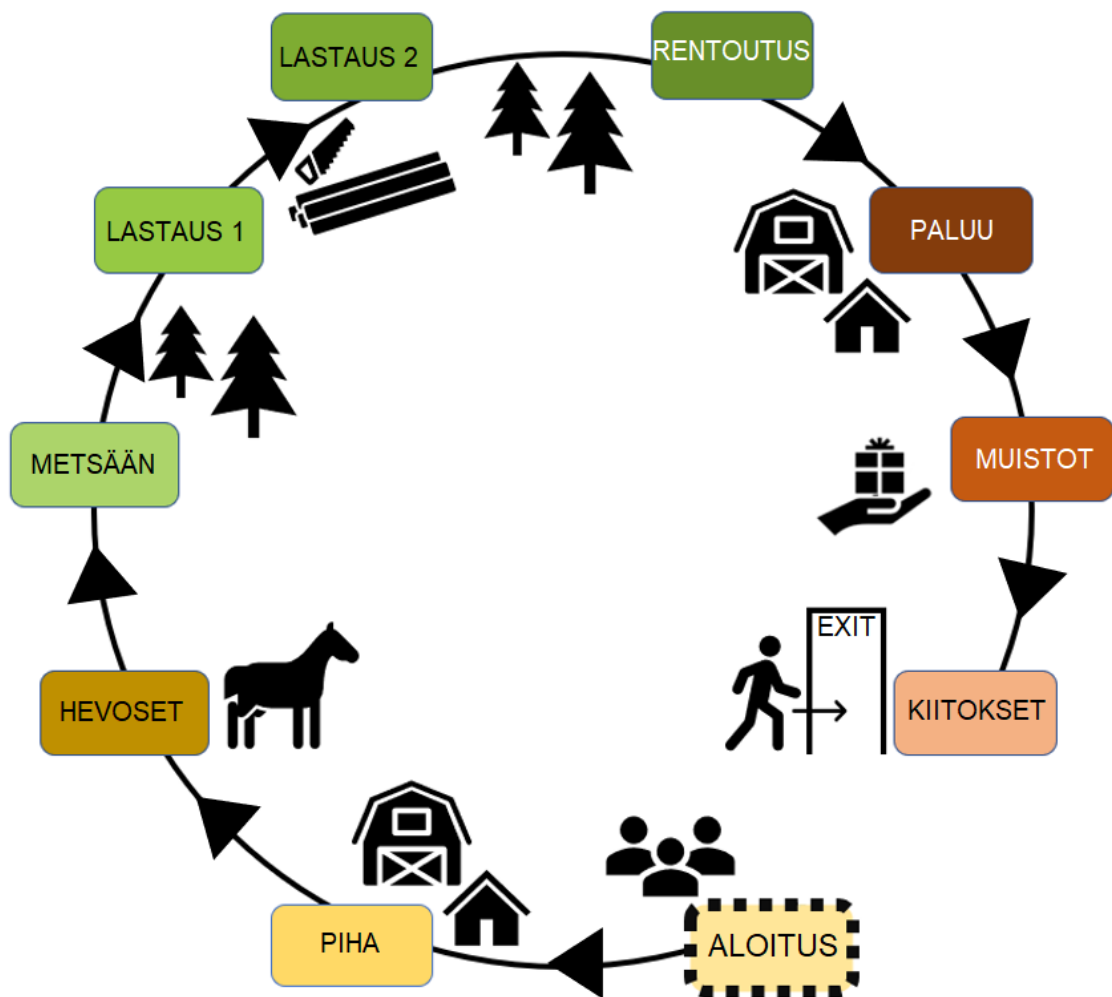

Kuvio 1. Palvelupolun rakenne

Juurensuun uuden ohjelmapalvelun palvelupolun merkitys on, että ohjelmapalvelun idea, vetovoimatekijä ja palvelun kulku ovat toimeksiantajalle selvillä. Ohjelmapalvelun palvelupolku (kuvio 2) avataan asiakkaan näkökulmasta (front of-

fice), alkaen asiakkaan saapumisesta tilalle. Koska toimeksiantajalla on jo kokemukusta kiertoajelujen tapaisista ohjelmapalveluiden ohjaamisesta ja toteuttamisesta, ohjelmapalveluun liittyvistä muista toimenpiteistä ennen asiakkaiden saapumista sekä asiakkaiden poistumisen jälkeen en ota suunnitelmassa huomioon.

Ohjelmapalvelun palvelupolku on jaettu kymmeneen eri palvelutuokioon, joita nimitetään vaiheiksi, alkaen asiakkaiden saapumisesta tilalle, ja loppumalla asiakkaiden poistumiseen tilalta (kuvio 2). Vaiheet ovat jaoteltuina kolmeen eri ryhmään, ja niiden sisältö kuvataan myöhemmin tekstissä. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat vaiheet 1-3, jotka ovat keltaisen sävyisiä. Nämä vaiheet kuuluvat aloitusvaiheeseen. Vaiheet 4-7 kuuluvat toiseen ryhmään ja ovat väriltään vihreän sävyisiä. Ne muodostavat ohjelmapalvelun keskivaiheen. Vaiheet 8-9 ovat punasävyisiä ja muodostavat palvelun loppuvaiheen.

Kuvio 2. Juurensuun ohjelmapalvelun palvelupolku

Alkuvaihe aloittaa ohjelmapalvelun kulun ja sen kaikki kolme keltaisen sävyistä vaihetta: aloitus, piha ja hevoset (kuivo 2), tapahtuvat tilan pihapiirissä. Alkuvaiheen kesto on noin 50 minuuttia, joka alkaa asiakkaiden saapumisesta tilalle. Aloituksessa Mehtälä esittäytyy, toivottaa asiakkaat tervetulleeksi ja antaa alustavaa tietoa, mitä asiakkaat pääsevät seuraavien tuntien aikana kokemaan ja oppimaan. Samalla kerrotaan jo osa turvallisuusohjeista ja varmistetaan asiakkaiden ulkoiluvälineistö. Aloituksessa esitellään tilan asukkaat, niin ihmiset kuin eläimet, ja esitellään ympäristön sijaintia: Missä asiakkaat ovat, kuinka paljon tontti kattaa maata ja mitä tuttuja paikkoja lähistöllä on. Muun muassa Simojärven mainitseminen tässä kohtaa voi olla usealle kotimaiselle asiakkaalle sijaintia avaava tieto.

Piha-vaiheessa esitellään aluksi pihapiirin vanha asuinrakennus ja savusauna. Asiakkaille kerrotaan rakennusten historiasta ja tontin edellisistä omistajista, jotka hekin aikoinaan tekivät kaikki metsätyöt hevosilla (Mehtälä 2019b). Tien toiselle puolelle jäävän savusaunan historia kerrotaan pihapiiristä käsin, minkä jälkeen opastetaan asiakkaat navettaan. Navetassa esitellään vanhoja metsätöihin liittyvää työvälineistöä kuten vanhoja pokasahoja, hevosten varusteita ja puupihtejä. Navetassa asiakkaille kerrotaan hevosten työhistoriasta Suomessa ja metsätalouden historiasta. Navetan yhteydessä asustelevaa suomenvuohta asiakkaat pääsevät halutessaan tervehtimään ja kuulemaan lisää Suomen alkuperäisroduista.

Kolmannessa vaiheessa siirrytään hevosten luo ja kerrotaan asiakkaille turvallisuusohjeet, kuinka hevosten lähellä toimitaan turvallisesti. Esitellään tilan hevoslaumat, kerrotaan suomenhevosen kehittymisestä omaksi yleishevosrodukseen ja miksi juuri suomenhevokset ovat olleet tärkeitä ja hyviä metsätyössä. Tässä kohtaa perehdytään myös paremmin siihen, miksi juuri suomenhevokset ovat päätyneet tilan valtaa pitäväksi hevosroduksi. Hevosten esittelyn jälkeen asiakkaat viedään reelle, ja he pääsevät tervehtimään päivän työhevosta, joka on valmiiksi valjastettu reeni eteen. Kerrotaan hevosen nimi sekä sen tarina tilalla ja metsätöissä. Työhevosen elämästä kerrottaessa käytetään draaman keinoja esimerkiksi puhumalla hevosesta aina nimellä ja kertomalla hevosen tarina hevosen nä-

kökulmasta. Esittelyn jälkeen asiakkaille kerrotaan turvallisuusohjeet, kuinka hevoson lähellä käyttäydytään ja kuinka reessä ja metsässä toimitaan matkan aikana. Tässä kohtaa varmistetaan vielä, onhan kaikilla asiakkaila riittävästi vaatetta päällä. Asiakkaat avustetaan rekeen ja kiertoajelu metsään aloitetaan.

Keskivaihe, eli vihreillä sävyillä olevat vaiheet 4-7 (kuivo 2), tapahtuvat metsässä. Keskivaiheen kesto on noin yksi tunti. Keskivaihe alkaa matkalla ensimmäiselle puidenlastauspaikalle. Etäisyys pihapiiristä ensimmäiselle kohteelle on kiertoajeluun välimatkoista pisin, jonka aikana kerrotaan alueen metsän nykytilasta ja lajistosta. Tässä vaiheessa kerrotaan myös hevosmetsureiden työstä nykypäivänä, ja miksi hevosella tehty metsätyö on metsän hyvinvoinnin kannalta parempi vaihtoehto koneilla tehtyyn työhön verrattuna.

Lastaus 1- vaiheessa asiakkaat saapuvat ensimmäiselle puunkuormauspaikalle. Kuormauspaikoilla puut ovat valmiiksi kaadettuina turvallisuuden vuoksi. Asiakkaille esitellään perinteisten työvälineiden käyttömenetelmät puun lastauksessa ja demonstroidaan puun lastaaminen rekeen. Asiakkaille kerrotaan turvallisuusohjeet, jonka jälkeen he pääsevät itse kokeilemaan puun lastausta. Asiakkaiden avustamisen ja valvomisen yhteydessä kerrotaan, minkä kokoisia taakkoja hevoset aikoinaan vetivät pois metsistä, ja kuinka tukkuiteitä aikoinaan työstettiin ja hoidettiin. Ensimmäisen lastauksen jälkeen asiakkaita muistutetaan reen kyydissä toimimisesta, ja miten suureneva lasti siihen vaikuttaa.

Lastaus 2- vaiheessa siirrytään lastauspaikalta toiselle. Välimatka lastauspaikalta toiselle on huomattavasti lyhyempi kuin edellinen välimatka pihalta lastauspaikalle. Tämän lyhytkestoisen matkan aikana hiljennytään kuuntelemaan metsän ääniä, ja kerrotaan taruja suomalaisesta metsästä. Kerrotaan suomalaisessa mytologiassa esiintyvistä metsänjumalista, Tapiosta ja Mielikistä, jotka hoitivat ja suojelivat suomalaista metsäluontoa ja sen asukkaita (Jensen 2018), ja kuinka paljon sananlaskuja liittyy metsään ja puihin. Lastauspaikalla asiakkaille esitellään kuorimarauta, jota asiakkaat pääsevät lastattaviin puihin kokeilemaan. Syvennytään asiakkaiden kanssa perinteisiin uskomuksiin puista, kuten siihen, että vaakaan kasvavat kuuset olivat Tapiolle pyhiä (Jensen 2018), ja että pihlajalla uskottiin olevan maagisia voimia (Rahkonen 2017).

Rentoutusvaiheessa asiakkaat kulkevat viimeiselle lastauspaikalle, josta ei enää lastata puita kyytiin. Välimatkalla paikalta toiselle Mehtälä kertoo asiakkaille puuhengityksestä, johon liittyvän kurssin hän on käynyt. Asiakkaille kerrotaan puuhengityksen virkistävästä vaikutuksesta rentoutusharjoituksena (Mehtälä 2019a.), ja lastauspaikalla asiakkaat pääsevät kokeilemaan puuhengitystä ohjautusti noin 5-10 minuutin ajan. Puuhengityksen jälkeen asiakkaita rohkaistaan ottamaan kuvia ja esittämään kierroksen aikana mahdollisesti heränneitä kysymyksiä.

Loppuvaiheeseen kuuluu palvelupolun kolme viimeistä vaihetta, jotka ovat kaavioon merkitty punaisiin väreihin. Tämän vaiheen osiot tapahtuvat pääasiassa pihapiirissä, ja kestää noin 30 minuuttia. Loppuvaiheen aloittaa paluu- vaihe, jossa asiakkaat palaavat metsästä takaisin pihapiiriin. Pihalla reki ajetaan puiden purkualueelle, jossa Mehtälä opastaa ja demonstroi puiden purkamisen. Tämän jälkeen asiakkaat pääsevät kokeilemaan halutessaan kuorman purkua, jonka aikana asiakkaille kerrotaan puiden jatkokäsittelystä ja kuinka puut lajitellaan. Asiakkaat pääsevät myös kiittämään hevosta ruokapalkkioilla.

Muistot- vaiheessa asiakkaat valmistellaan palvelun lopetukseen. Asiakkaita kiitetään mukana olosta, ja heille annetaan pienet muistoesineet, joissa yhdistyy hevonen ja metsä. Esimerkiksi työhevosen jouhiin punottu metsän käpy tai kuivattu lehti. Palvelupolun viimeisessä osiossa, Lopetus- vaiheessa asiakkaat hyvästellään ja toivotetaan uudelleen tervetulleiksi. Lopetusvaihe päättää ohjelmapalvelun kokonaisuuden.

Ohjelmapalvelun kokonaiskestoaika on noin kahdesta kolmeen tuntia ja matkan kokonaismitta on noin viisi kilometriä, riippuen reitin lopullisesta sijainnista, ja ajankohtaisesta maaston tilanteesta, palvelua toteuttaessa. Ohjelmapalvelussa käytetään parirekeä, jonka koon vuosi yhden metsäkierroksen ryhmäkoko on maksimissaan viisi henkilöä. Mikäli asiakkaista jotkut haluavat kävellä reeni vierellä, voi ryhmäkoko olla poikkeuksellisesti suurempi, mutta korkeintaan kahdeksan henkilöä. Ohjelmapalvelun luonteen vuoksi, lapset (7–10-vuotiaat) voivat

osallistua ohjelmapalveluun vain, mikäli heillä on aikaisempaa kokemusta hevosten kanssa.

7 POHDINTA

Tavoitteena oli lähtökohtaisesti suunnitella toimeksiantajalle ainutlaatuinen ja täysin uudenlainen ohjelmapalvelutuote, jossa yhdistyisi hevoset ja kulttuurimatkailu. Toimeksiantajan laajan kokemuksen vuoksi suunnittelu rajattiin palvelupolkuun, jossa ilmenee ohjelmapalvelun koko kulku asiakkaiden saapumisesta asiakkaiden poistumiseen. Ohjelmapalvelun rakenne pyrittiin pitämään toimeksiantajalle entuudestaan tutussa kiertoajelun mallissa, jotta toteuttamisen aloittamisen kynnyksessä olisi mahdollisimman matala. Koen suunnittelemani ohjelmapalvelun sisällön vastaavan tehtäväni tavoitteita hyvin. Ohjelmapalvelun suunnitelma hyödyttää toimeksiantajani ennen kaikkea ohjelmapalvelutarjonnan lisäämisessä tulevaisuudessa, mutta myös innostamaan uusien ohjelmapalveluiden suunnittelussa tilalla. Koemme yhdessä toimeksiantajan kanssa, että suunnittelemani ohjelmapalvelu lisää välillisesti Lapin maaseutumatkailua, saamalla ihmiset havahduttamaan, että Lapissa ja Suomessa ylipäätään on tarjontaa maaseutumatkailun palveluista. Suunnittelemani palvelupolku toimii apuna toimeksiantajalle palvelun muotoilemisessa oikeaksi ja toimivaksi palvelutuotteeksi. Toimeksiantajan kehitettäväksi jää muun muassa reitin suunnittelu maastoon sekä palvelun kulun käsikirjoitus.

Aloitin opinnäytetyöni suunnittelun ja työstämisen helmikuussa 2019. Ongelmaksi ilmeni heti alussa opinnäytetyön aiheen rajaaminen. Alun perin mahtipontinen suunnitelmani oli tehdä kokonaisvaltainen toimintaopas Juurensuun uudesta ohjelmapalvelusta. Pian kuitenkin suunnitteluvaiheessa ymmärsin, ettei opinnäytetyön ajalliset puitteet antaneet minulle tätä mahdollisuutta. Koin myöhemmin suunnitteluvaiheessa kokonaisvaltaisen toimintaoppaan tekemisen myös turhaksi toimeksiantajaa ajatellen. Toimeksiantajani on kokenut hevospalveluiden yrittäjä, jolla on ollut uuden ohjelmapalvelun tapaisia kiertoajelupalveluita, muun muassa rekiretkiä. Tästä syystä koin turhaksi suunnitella ohjelmapalveluun muun muassa riskikartoitusta tai oppaan toiminnan käsikirjoitusta, joiden sisältö olisi ollut toimeksiantajalleni jo itsestäänselvyksiä. Kun opinnäytetyön päämäärä, palvelupolun rakentaminen, oli selvitetty ja viitekehys saatu rajattua suomenhevosen ja metsureiden historiaan, tarinallistamiseen sekä kulttuurimatkailusta kertomiseen, alkoi varsinainen kirjoitusprosessi. Heti alussa kuitenkin ymmärsin,

kuinka paljon työstämisaikaa opinnäytetyö vaati jo viikoittain. Vasta kun sain leikkattua muita menoja, pystyin täysin keskittymään opinnäytetyön kirjoittamiseen.

Uuden ohjelman palvelun kehittäminen ja suunnittelu palvelupolun muotoon on opettanut minulle paljon tuotesuunnittelusta, ajankäytön hallinnasta sekä itsenäisestä työskentelystä. Opintojeni sisältö on rakentunut suurilta osin ryhmitöihin, minkä vuoksi oli kiinnostavaa lähteä haastamaan itseään suuren itsenäisen työn teossa. Toimeksiantajani ei lähtökohtaisesti antanut minulle työni luonteen vuoksi minkäänlaisia aikataulurajoitteita, mikä opetti paljon vastuun ottamisesta ja sen kantamisen taakasta elämän kiireisinä aikoina.

Opinnäytetyöni työstämisessä käytin paljon jo aiempaa oppimaani tietoa, kuinka lähtökohtaisesti suunnitella ohjelman palveluita ja niiden palvelupolkuja. Pyrin tiedonhaussani käyttämään mahdollisimman paljon luotettavia ja kattavia kirjallisia lähteitä helpottaakseni tiedonhakuani ja kirjoitusprosessia. Luotettavien lähteiden löytämiseksi tarkistin useista eri teoksista ja tiedostoista, kohtasivatko tarkistuslähteiden ja käyttämäni lähteen faktat. Koin muun muassa hevosmetsureiden historian ja maaseutu- ja kulttuurimatkailun avaamisen työssäni tarpeelliseksi, jotta lukija ymmärtäisi, ohjelman palveluni merkityksen sen tapaisia palveluja hakeville matkailijoille. Näin koen työni teorian pohjustavan ja vastaavan hyvin tuotokseni sisältöä.

Tietoperustan lähteinä käytin runsaasti kirjoja, etsimällä useiden vaihtoehtojen joukosta, kattavimmat teokset. Vain niihin aihealueisiin, joista kattavia kirjallisia lähteitä ei ollut saatavilla, käytin apuna verkkolähteitä. Itse palvelupolun suunnittelussa käytin aiempaa kokemustani hyödyksi ohjelman palveluiden suunnittelussa. Sovelsin myös tietoa oppilaitoksen tietolähteistä, joissa ohjelman palvelun rakentamisesta mainitaan.

LÄHTEET

Aito maaseutu 2019. Maaseutumatkailu. Viitattu 23.4.2019 <https://www.aitomaaseutu.fi/kenelle/maaseutumatkailu>.

Ala-Siurua, M. 2016. MTK: Maaseutumatkailu helpottaa maatalouden tiukkaa tilannetta. Maaseudun tulevaisuus verkkolehti. Viitattu 25.4.2019 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/ymparisto/mtk-maaseutumatkailu-helppottaa-maatalouden-tiukkaa-tilannetta-1.154023>

Berg, L. 2013. Hevosmetsuriyrittämisen kustannukset ja mahdollisuudet Kymenlaaksossa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Metsätalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 17.4.2019 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56053/Berg_Laura.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Blanchette, S., Budtz C., Fog, K. & Munch, P. 2010. Storytelling: Branding in Practice. Toinen painos. Heidelberg: Springer.

Business Finland 2019. Culture Finland – Kulttuurimatkailun katto-ohjelma. Viitattu 23.4.2019 <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/verkostot/matkailu/tuotekehitys-ja-teemat/kulttuurimatkailu/>

Degerman, R. 2017. Ei pelkkää nostalgiaa: hevoset hoitavat puusavotat siellä missä koneilla ei voi kulkea. Ylen kotimaan uutiset. Viitattu: 17.4.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-9383660>

Hautaviita, L. 2011. Katsaus hevosmetsurin ammattiin. Tampereen ammattikorkeakoulu, metsätalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu: 15.4.2019 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/37642/Hautaviita_Laura.pdf?sequence=1

Hevosmetsuri 2016. Seutulehti UutisOiva. Videojulkaisu YouTube – sivustolla. Kohta 2.02. <https://www.youtube.com/watch?v=iuysdM6dYqE&t=10s>

Jensen, T. 2018. Mielistele Mielikkiä, lepyttele Tapiota! Metsän henget päättivät ihmisen kohtalosta vielä muutama sata vuotta sitten – riskejä henkien palvonassa ei otettu. Yle. Viitattu 27.8.2019 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/08/31/mielistele-mielikkia-lepyttele-tapiota-metsan-henget-paattivat-ihmisen>

Kalliomäki, A. 2014. Tarinallistaminen – Palvelukokemuksen punainen lanka. Talentum Media Oy.

Kalliomäki, A. 2018. Tarinallistaminen on toimintaa. Näkökulmia. Viitattu: 27.4.2019 <https://viestijat.fi/tarinallistaminen-on-toimintaa/>

Kangas, E. 2016. Palvelumuotoilu. FixUi Oy:n toimitusjohtajan esitelmä Oulun ammattikorkeakoulussa 16.2.2016

Karttapaikka 2019a. Maanmittauslaitos, kuvakaappaus. Viitattu 6.5.2019
<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>

Karttapaikka 2019b. Maanmittauslaitos, kuvakaappaus. Viitattu 6.5.2019
<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>

Koivula, E. & Saastamoinen, O (toim.). 2005. Näkökulmia luontomatkailuun ja sen tulevaisuuteen. Joensuun yliopisto. Metsätieteellinen tiedekunta. Tiedonantoja 165. cit. Viitattu: 4.5.2019 https://fi.wikipedia.org/wiki/Luontomatkailu#cite_note-1

Konu, H., Tyrväinen, L., Pesonen, J., Tuulentie, S., Pasanen, K. & Tuohino, A. 2017. Uutta liiketoimintaa kestävä luontomatkailun ja virkistyskäytön ympärille – Kirjallisuuskatsaus. Valtioneuvoston kansila. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 45/2017. Viitattu 26.4.2019 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79836/45_VIRKEIN_.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Latokartano, M. 2018. Hevosmetsätyön taitajia on enää kourallinen: ”Ei ole kiinnostuneita tekijöitä eikä toimivia hevosia”. Aarre 2/2016. Viitattu 17.4.2019
<https://www.aarrelehti.fi/jutut/artikkeli-1.221771>

Maatilamatkailu 2019. GoFinland. Viitattu 25.4.2019 <https://www.gofinland.fi/maatilamatkailu>

Maaseutupolitiikan neuvosto 2018. Maaseutumatkailu tarvitsee mahdollistavan toimintaympäristön ja yhteistyötä - MANE kokoontui Fiskarsin Ruukissa. Maaseutupolitiikka. Viitattu 25.4.2019 https://www.maaseutupolitiikka.fi/materiaalipankki/uutiset_ja_tiedotteet/maaseutumatkailu_tarvitsee_mahdollistavan_toimintaympariston_ja_yhteistyota_-_mane_kokoontui_fiskarsin_ruukissa.html

Markkola, S. 2019. Kulttuurimatkailu ja yhteisöllinen kaupunkikulttuuri. Visit Finlandin työntekijä ja projektipäällikkö luento. 21.2.2019. Viitattu 23.4.2019
<https://www.youtube.com/watch?v=izlEXNgkpdg>

McFarland, C. 2005. Rotukäsikirja. Pollux-hevoskerho.

Mehtälä, K. 2018. Kuva Facebook-seinällä 5.11.2018. Viitattu: 28.8.2019
<https://www.facebook.com/juurensuu/photos/a.1589543477742758/2120117611352006/?type=3&theater>

Mehtälä, K. 2019a. Juurensuun tila. Yrittäjän haastattelu 13.2.2019

Mehtälä, K. 2019b. Juurensuun tila. Yrittäjän toinen haastattelu sähköpostitse 23.4.2019

Myyräläinen, H. 1998. Maa- ja metsätalouden koneellistuminen. Internetix, Netti-radio. Viitattu 29.4.2019 http://materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/9historia/maaseutuhistoria/maa_ja_metsatalouden

Okkonen, A. 2010. Kuvataiteilijan haastattelu. Haapalainen, J. & Määttä, J. 2010. Savottakaverina. JJ Tuotanto. DVD-tallenne.

Olsson, O. 2019. Tarinakone- sivuston lataus. Viitattu 5.5.2019 <https://www.tarinakone.fi/lataukset/Draaman-kaaret-Olsson.jpg>

Peltonen, T. 2014. Kantakirjahevonen. Teoksessa S. Savikko (toim.) Suomenhevonen – Arjen sankari. Somerniemi: Oy Amanita, 93-98.

Rahkonen, J. 2017. Pihlaja, pyhä puu. Apu-lehti. Viitattu: 28.8.2019 <https://www.apu.fi/artikkelit/pihlaja-pyha-puu>

Rauma A. 2010. Yliagronomin haastattelu. Haapalainen, J. & Määttä, J. 2010. Savottakaverina. JJ Tuotanto. DVD-tallenne.

Ryynänen, T. 2010. Hevosjalostusliiton puheenjohtajan haastattelu. Haapalainen, J. & Määttä, J. 2010. Savottakaverina. JJ Tuotanto. DVD-tallenne.

Sam 2016. Cultural Travel: Experience the differences of entire humanity of the world & Beyond. Blogiteksti TravellerHints- sivulla. Viitattu 23.4.2019. <https://travellerhints.com/cultural-travel/>

Savikko, S. 2014 Rakentaja. Teoksessa S. Savikko (toim.) Suomenhevonen – Arjen sankari. Somerniemi: Oy Amanita, 103-133

Suomen Hippos ry 2019. Suomen Hippos ry. Viitattu 28.3.2019 <http://www.hippos.fi/>

Suomenhevonen 2017. Suomen ratsut ry. Viitattu 20.3.2019 <https://suomenratsut.fi/suomenhevonen>

Suomenhevonen 2019, Hippos. Viitattu 17.4.2019 http://www.hippos.fi/jalostus_ja_nayttelyt/yleista_jalostuksesta/kantakirjarodut/suomenhevonen

Suomen maatalousmuseo Sarka 2013. Parireki. 02/2013 Sarka. <https://www.sarka.fi/kuukauden-esine/022013-parireki/>

Tolonen, K. 2010. Hippoksen yhteyshenkilön haastattelu. Haapalainen, J. & Määttä, J. 2010. Savottakaverina. JJ Tuotanto. DVD-tallenne.

Tyrväinen, L. 2016. Nostetaan luontomatkailu lentoon. Luke – Luonnonvarakeskus. Viitattu 25.4.2019 <https://www.luke.fi/blogi/nostetaan-luontomatkailu-lentoon/>

University of Eastern Finland 2018. Luontomatkailun ja virkistyspalvelujen kestävään kasvuun tarvitaan sektorille räätälöityjä toimenpiteitä. Viitattu 25.4.2019 <https://www.uef.fi/-/luontomatkailun-ja-virkistyspalvelujen-kestavaan-kasvuun-tarvitaan-sektorille-raataloityja-toimenpiteita>

Visit Finland 2019. Kulttuurimatkailun kehittämisstrategia kansainvälisille markkinoille 2014-2018. Docplayer. Viitattu 23.4.2019 <https://docplayer.fi/7566965-Mita-kulttuurimatkailu-on.html>

LIITTEET

- Liite 1. Vakkuri, Kooste sähköpostihaastattelusta 23.4.2019
- Liite 2. Vakkuri, Ohjelmapalvelun palvelupolku

Kooste sähköpostihaastatteluista 23.4.2019

Kysymykset:

- Kuinka monta hevosta tilalla asustelee? Kuinka monta suomenhevosta ja kuinka monta Shetlannin ponia?
- Kuinka moni hevonen on tunti- ja/tai ohjelmapalvelukäytössä? Kuinka moni vain omassa käytössä ja minkä rotuiset hevoset?
- Onko tilalla asustelevat suomenhevoset niin sanotusti "tavallisia" suomenhevosia vai ovatko osa esimerkiksi juoksu-, ratsu-, tai pienhevosjalosteisia?
- Mitä muita eläimiä tilalta löytyy hevosten lisäksi?
- Ketkä pääsääntöisesti pyörittävät ohjelmapalveluja tilalla?
- Juurensuun ympäristö:
  - Kuinka monta hehtaaria tontti on kaiken kaikkiaan ja kuinka se jaottuu? Esim. metsäalue, pihapiiri, pellot, vesistö jne.
  - Onko lisäksi peltoa tai muuta omistettua omaa maata tontin läheisyydessä?
  - Mitä rakennuksia tonttiin kuuluu ja (Tähän kysymykseen tarvitsee vastata vain ne asiat, jotka eivät nettisivuilta löydy) mikä on niiden historia?
  - Entä onko tontilla omaa historiaa? Millainen?
  - Voisiko jotain historiasta tai rakennuksista kertoa erityisesti, jota hyödyksi ohjelmapalvelua ajatellen?
- Minkä kokoiselta alueelta kaadatte puuta hevosia apuna käyttäen? Millaista puuta metsistänne kaadatte? Lämmityspuuta jne.?
- Mitkä tilan hevoset tekevät metsurityötä ja miksi juuri he?
- Millaisia työkaluja ja tekniikkaa käytätte hevosmetsurihommissa? (Millainen reki on käytössä jne.?)
- Kuinka pitkän matkan päästä puut kuljetetaan pihapiiriin, ja mitä puille tapahtuu sen jälkeen, kun ne on metsästä saatu pois?
- Mihin aikaan vuodesta työskentelet metsurina omassa metsässä?
- Löytyykö tilalta vanhoja metsätyökaluja kuten hevosten kelloja länkiin tai pokasahoja ja puupihtejä?
- Kuka nettisivut on luonut ja kirjoittanut?

Vastaukset:

Suomenhevosaia on 14, shetlanninponeja 6 sekä 1 russsponi ja eestinsporthorse.

Näistä shettiksiä on tuntikäytössä 3 tälläerää, kuitenkin shettiksiä on ravikäytössä 5, osa nuoren iän vuoksi ei tee tuntihommia. Eli näitä monikäytetään. Poneja myös käytetään poniagilityssä leireillä, ajelukäytössä leireillä sekä esim. kauneuskilpailuissa (letitetään ja koristellaan kukin). 5 ponia shetuista pystyy osallistumaan aktiviteetteihin. Russsponi on tulossa raviin sekä tunneille, toimii ohjelmakäytössä muttei ajelutuksessa epävakaan persoonan vuoksi. Tuo pv Olander on Saagan, eli on yksityiskäytössä, mutta tulee kesällä tunneille. Toimii asiakaskäytössä vain laadukkaana opetushevosena kokeneemmille.

Suoikeista 3 nuorta tälläerää puhtaasti ravikäytössä, Asiakaskäytössä tarvittaessa 7, joista 1 ajeluhevonen/työ ja lopetetaan tänä vuonna (oma käyttö liha). 1 3v on tulossa asiakaskäyttöön ratsuksi, 2 on 2v oreja, joista toinen tulee ratsuksi, toinen sekakäyttöön ravi, ratsu sekä työajo. 1x 2v tamma on työ- sekä ratsukäyttöön soveltuva. 7 asiakashevosesta tai 6sta, kun 1 lopetetaan 4 on vain ratsukäytössä, näistä 2lla voi tehdä tulevaisuudessa asiakasajoakin pienellä! varauksella. 2 sekä lopetettava on ratsu sekä työ ja muuhun toimintaan soveltuvia. Myös tuo 3v ratsu on asiakasajoon ja ehkä T-ajoon soveltuva. Eli meillä on paljon monikäyttöisiä suokkeja!

Suokit ovat J-sukuaisia on 6, Juoksija+Työsukuisia 1 (T-isä, J-emä), Ratsu+juoksijasukuisia 1 (R-isä, J-emä), Piensukuisia puhtaasti 3 sekä 1 P-isä R-emä, joka on 162cm ratsu nyt. Työhevonen joka on i.T-ori, emänisä R-ori, Tämän varsa on T-oriista. Näistä on meillä syntyneitä 8, iältään 2v-7v omakasvatit. Lisäksi 3 kissaa, suomenpystykorvatyttö sekä kiinanharjakoiratyttö, 2 kania ja suomenvuohipukki.

Katja ja Tero Mehtälä pyörittää, apuna ajoittain tytär Saaga Järvenpää 18v (rat.ohj.opiskelija) sekä Taiga J avustaa joskus 14-15v.

Juurensuu on n. 150ha tila, josta peltoa/laidunta 5-6ha, vesistöä 5-6ha (juurenlampi puoleksi) sekä loput metsää. Metsässä osa suopohjaista osa soraharjupohjaista. Tontti 2ssa osassa, pääala pihasta lähtevä, lammen pala pienempi, siellä on pieni erämaakämpä. Muualla tai vuokrattua peltoa ei ole. Tontin jaottelun löydät myös hyvin kansalaisen karttapalvelusta.

Rakennukset; Juurenlammen pieni erämaakämpä, asuintalo 120m², vanha-talo, aitta, navetta, vanhat riihet, liiterit. Tien toisella puolella oleva aitta sekä savusauna 203v, vanha maakellari, latoja 5. Uusi hirsitali pihattoineen 270m² sekä pihatto 6x27m kokoinen.

Vanha päärakennus on rakennettu 2ssa osassa ollen yli 100v rakennus. Savusauna on 203v; saunassa palvattu lihaa, pesty vainajat, kylvetty, synnytetty. Sanusaunan seinään on aikoinaanammuttu pilkkaa mustaruutiaseilla. Tila on ollut kruununtorppa. Ostimme tilan edesmenneen Eepi Tihisen leskirouvalta.

Olivat lapseton pari. Eepi oli lida Kortosalmen lapsi, joka taasen ehti olla naimisissa 3n miehen kanssa kaikkien kuoltua; 1 savottatöiden kovuuteen Lapissa, 1 keuhkotautiin. Tilalta on paljon lapsia lähtöisin. Tila jäi eepille, joka teki kaikki metsätyöt hevosella. Tilalla on Välttämönslän niemenkärjessä 200m matkalla ollut kivikautista asutusta, alueelta löytyy pyyntikuoppia. Oma kummitustarinsa, on kun vainajia säilytettiin riihessä niin eräs mies jäi liikkumaan tilalle. Vanhan talon puntarin kalkahdellessa itsekseen tämä henki liikkuu. Puntaria en ole löytänyt.

Hevoset ovat tulossa metsätyökäyttöön. N 100ha alueella työkäyttö mahdollinen. Pääosin puukouralla varustettu traktori apuna. Sekä moottorisahat. Metsää hoidetaan pääosin jatkuvan kasvatuksen periaatteella välttäen avohakkuita ja ajatellen, että metsässä olisi eri kasvuvaiheissa olevia puita. Tälläerää metsätyöt pahasti rästissä ja metsässä saisi olla seuraavat 10v niinpaljon kuin ehtii. Hevosella tehtävää työtä tulee olemaan puiden juonto ajopaikalle, näin vältetään ajourat sekä parireellä tapahtuva metsätyöajo isompien kuormien kanssa. Tätä tullaan käyttämään myös hevosen pään salliessa ravihevosten voimareeninä talvella. Nyt on myyty kuitupuuta sekä omaan käyttöön tehty polttopuurankaa, ehkä myyntiinkin. Metsästä tulee myös tukkia, kunhan markkinat vetävät. Metsässä on kuitenkin valtava hoitovaje; oja kaivettava auki, hevosten ajoreitit hakattava auki sekä vaellusreitit ja harvennettava. Nyt kartoitettu kiireellisyysjärjestys. Tälläerää pyritään lisäämään koivun ja kuusen osuutta niin äntyvaltaisessa metsässä. eepi on ottanut lähinnä polttopuuta metsästä, joten koivu kadonnut paikoin. Jatkuvalle kasvatuksella välttäen avohakkuita metsän eläimistö pysyy runsaana ja pienellä alalla saattaa olla 3 riekkoparia, pari ukkometsoa, teerejä ym. kanalintuja. Tilalla on nähty iuseasti merikotkaa, sääkseä tav.joutsenten ym. lisäksi. Pulmuset ovat ottaneet levähdyspaikaksi myös muuttomatkallaan. Tilan alue on metsästyskiellossa, haavikot saavat sovittaessa hakea. Oma metsästys pienötököitten osalta vain sallittu.

Tälläerää Niittykorven lines ja Lallin Zorro luonteensa puolesta (vakaa, hyvä työmoraali), tulossa 2x 2v tamma ja ori sekä 3v ratsuruuna jos soveltuu. Parireet, joista eturekeä voi käyttää puunjuonnossakin. Näitä on isot sekä pienemmät. Tukkisakset sekä koukku.

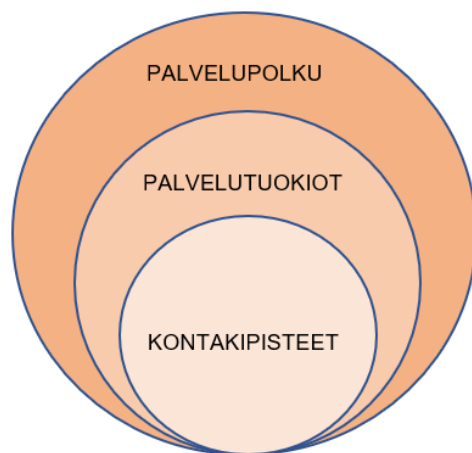
Tulevaisuudessa 100ha alueelta. Huom. kuitenkin teemme koneella pääsääntöisesti nyt. Puut pinotaan ja kuitu/tkki myydään, polttopuu pilkotaan polttopuuksi lähinnä itselle.

Molemmat teemme aina kun ehdimme, nyt aloitamme ja kesä sen mukaan, miten ehditään sekä talveen asti riippuen lumen määrästä. Puuajoa voi tehdä talvella, jos ei ole peittyneet lumeen pahoin.

Tilalta löytyy paljon kaikkia työvermeitä, kelloja, länkiä (Eepi tehnyt itse 10 pareja), valjaita. Sahoja ym. Perkuurautoja. Itse kotisivut tehty kotisivukonetta apuna käyttäen. Eivät ole ajantasalla, kun metsässä on mukavempaa!

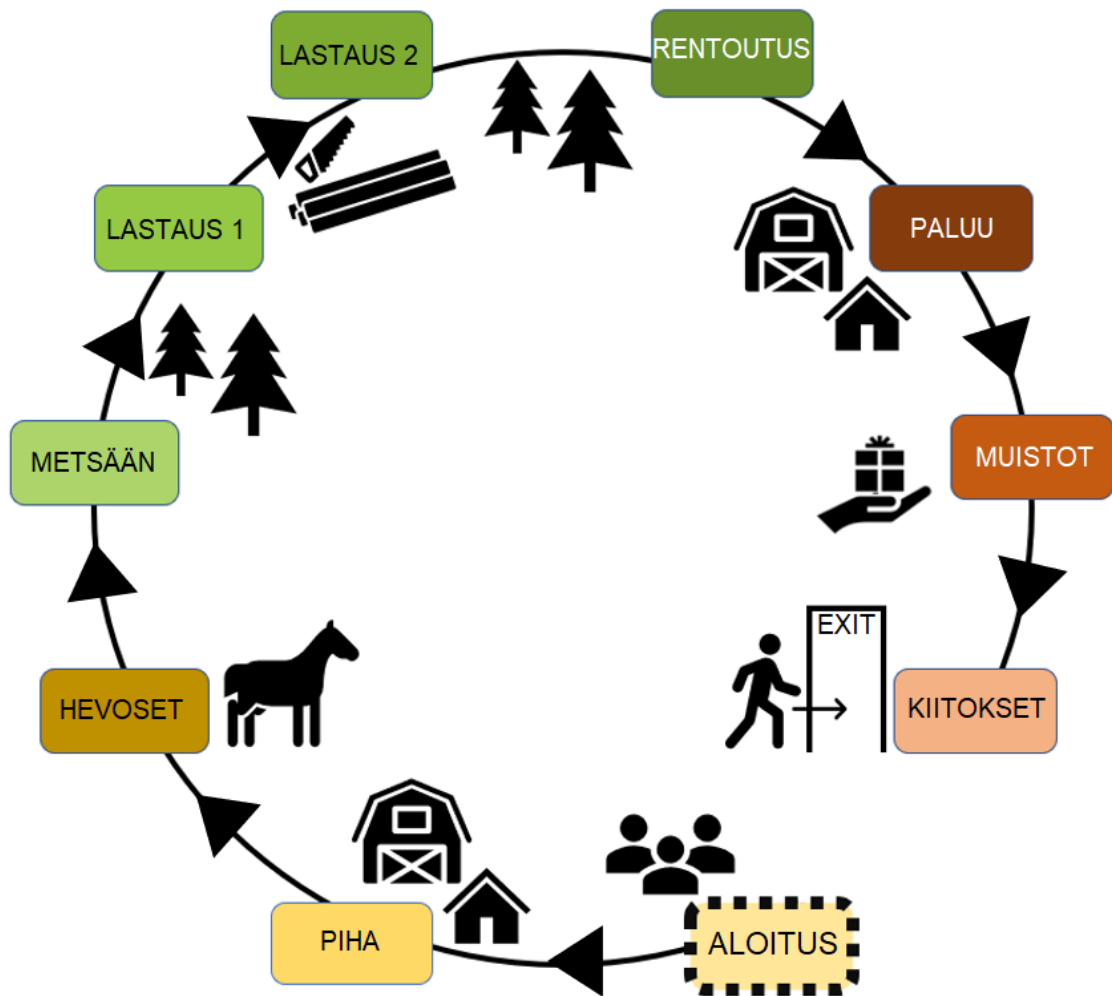
Juurensuun uuden ohjelmapalvelun palvelupolku

Palvelupolku kuvaa asiakkaan toiminnan kokonaisuuden eri vaiheet palvelun aikana (Kuvio 1). Palvelupolussa on palvelutuokioita eli vaiheita, jotka kuvaavat toimintaa yksittäisellä hetkellä. Yksi palvelutuokio eli vaihe saattaa sisältää useita kontaktipisteitä, joiden avulla palvelu konkreettisesti koetaan. (Kangas 2016.)

Kuvio 1. Palvelupolun rakenne

Ohjelmapalvelun palvelupolku on jaettu kymmeneen eri palvelutuokioon, joita nimitetään vaiheiksi, alkaen asiakkaiden saapumisesta tilalle, ja loppumalla asiakkaiden poistumiseen tilalta (kuvio 2). Vaiheet ovat jaoteltuina kolmeen eri ryhmään, ja niiden sisältö kuvataan myöhemmin tekstissä. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat vaiheet 1-3, jotka ovat keltaisen sävyisiä. Nämä vaiheet kuuluvat aloitusvaiheeseen. Vaiheet 4-7 kuuluvat toiseen ryhmään ja ovat väriltään vihreän sävyisiä. Ne muodostavat ohjelmapalvelun keskivaiheen. Vaiheet 8-9 ovat punasävyisiä ja muodostavat palvelun loppuvaiheen.

Kuvio 2. Juurensuun ohjelmapalvelun palvelupolku

Alkuvaihe aloittaa ohjelmapalvelun kulun ja sen kaikki kolme keltaisen sävyistä vaihetta: aloitus, piha ja hevoset (kuivo 2), tapahtuvat tilan pihapiirissä. Alkuvaiheen kesto on noin 50 minuuttia, joka alkaa asiakkaiden saapumisesta tilalle. Aloituksessa Mehtälä esittäytyy, toivottaa asiakkaat tervetulleeksi ja antaa alustavaa tietoa, mitä asiakkaat pääsevät seuraavien tuntien aikana kokemaan ja oppimaan. Samalla kerrotaan jo osa turvallisuusohjeista ja varmistetaan asiakkaiden ulkoiluvälineet. Aloituksessa esitellään tilan asukkaat, niin ihmiset kuin eläimet, ja esitellään ympäristön sijaintia: Missä asiakkaat ovat, kuinka paljon tontti kattaa maata ja mitä tuttuja paikkoja lähistöllä on. Muun muassa Simojärven mainitseminen tässä kohtaa voi olla usealle kotimaiselle asiakkaalle sijaintia avaava tieto.

Piha-vaiheessa esitellään aluksi pihapiirin vanha asuinrakennus ja savusauna. Asiakkaille kerrotaan rakennusten historiasta ja tontin edellisistä omistajista, jotka hekin aikoinaan tekivät kaikki metsätyöt hevosilla (Mehtälä 2019b). Tien toiselle puolelle jäävän savusaunan historia kerrotaan pihapiiristä käsin, minkä jälkeen opastetaan asiakkaat navettaan. Navetassa esitellään vanhoja metsätöihin liittyvää työvälineistöä kuten vanhoja pokasahoja, hevosten varusteita ja puupihtejä. Navetassa asiakkaille kerrotaan hevosten työhistoriasta Suomessa ja metsätalouden historiasta. Navetan yhteydessä asustelevaa suomenvuohta asiakkaat pääsevät halutessaan tervehtimään ja kuulemaan lisää Suomen alkuperäisroduista.

Kolmannessa vaiheessa siirrytään hevosten luo ja kerrotaan asiakkaille turvallisuusohjeet, kuinka hevosten lähellä toimitaan turvallisesti. Esitellään tilan hevoslaumat, kerrotaan suomenhevosen kehittymisestä omaksi yleishevosrodukseen ja miksi juuri suomenhevosen ovat olleet tärkeitä ja hyviä metsätyössä. Tässä kohtaa perehdytään myös paremmin siihen, miksi juuri suomenhevosen ovat päätyneet tilan valtaa pitäväksi hevosroduksi. Hevosten esittelyn jälkeen asiakkaat viedään reelle, ja he pääsevät tervehtimään päivän työhevosta, joka on valmiiksi valjastettu reen eteen. Kerrotaan hevosen nimi sekä sen tarina tilalla ja metsätöissä. Työhevosen elämästä kerrottaessa käytetään draaman keinoja esimerkiksi puhumalla hevosesta aina nimellä ja kertomalla hevosen tarina hevosen näkökulmasta. Esittelyn jälkeen asiakkaille kerrotaan turvallisuusohjeet, kuinka hevosen lähellä käyttäydytään ja kuinka reessä ja metsässä toimitaan matkan aikana. Tässä kohtaa varmistetaan vielä, onhan kaikilla asiakkailla riittävästi vaatetta päällä. Asiakkaat avustetaan rekeen ja kiertojelu metsään aloitetaan.

Keskivaihe, eli vihreillä sävyillä olevat vaiheet 4-7 (kuivo 2), tapahtuvat metsässä. Keskivaiheen kesto on noin yksi tunti. Keskivaihe alkaa matkalla ensimmäiselle puidenlastauspaikalle. Etäisyys pihapiiristä ensimmäiselle kohteelle on kiertojelun välimatkoista pisin, jonka aikana kerrotaan alueen metsän nykytilasta ja lajistosta. Tässä vaiheessa kerrotaan myös hevosmetsureiden työstä nykypäivänä,

ja miksi hevosella tehty metsätyö on metsän hyvinvoinnin kannalta parempi vaihtoehto koneilla tehtyyn työhön verrattuna.

Lastaus 1- vaiheessa asiakkaat saapuvat ensimmäiselle puunkuormauspaikalle. Kuormauspaikoilla puut ovat valmiiksi kaadettuina turvallisuuden vuoksi. Asiakkaille esitellään perinteisten työvälineiden käyttömenetelmät puun lastauksessa ja demonstroidaan puun lastaaminen rekeen. Asiakkaille kerrotaan turvallisuusohjeet, jonka jälkeen he pääsevät itse kokeilemaan puun lastausta. Asiakkaiden avustamisen ja valvomisen yhteydessä kerrotaan, minkä kokoisia taakkoja hevoset aikoinaan vetivät pois metsistä, ja kuinka tukkiteitä aikoinaan työstettiin ja hoidettiin. Ensimmäisen lastauksen jälkeen asiakkaita muistutetaan reen kyydissä toimimisesta, ja miten suureneva lasti siihen vaikuttaa.

Lastaus 2- vaiheessa siirrytään lastauspaikalta toiselle. Välimatka lastauspaikalta toiselle on huomattavasti lyhyempi kuin edellinen välimatka pihalta lastauspaikalle. Tämän lyhytkestoisen matkan aikana hiljennytään kuuntelemaan metsän ääniä, ja kerrotaan taruja suomalaisesta metsästä. Kerrotaan suomalaisessa mytologiassa esiintyvistä metsänjumalista, Tapiosta ja Mielikistä, jotka hoitivat ja suojelivat suomalaista metsäluontoa ja sen asukkaita (Jensen 2018), ja kuinka paljon sananlaskuja liittyy metsään ja puihin. Lastauspaikalla asiakkaille esitellään kuorimarauta, jota asiakkaat pääsevät lastattaviin puihin kokeilemaan. Syvennytään asiakkaiden kanssa perinteisiin uskomuksiin puista, kuten siihen, että vaakaan kasvavat kuuset olivat Tapiolle pyhiä (Jensen 2018), ja että pihlajalla uskottiin olevan maagisia voimia (Rahkonen 2017).

Rentoutusvaiheessa asiakkaat kulkevat viimeiselle lastauspaikalle, josta ei enää lastata puita kyytiin. Välimatkalla paikalta toiselle Mehtälä kertoo asiakkaille puuhengityksestä, johon liittyvän kurssin hän on käynyt. Asiakkaille kerrotaan puuhengityksen virkistävästä vaikutuksesta rentoutusharjoituksena (Mehtälä 2019a.), ja lastauspaikalla asiakkaat pääsevät kokeilemaan puuhengitystä ohja

tusti noin 5-10 minuutin ajan. Puuhengityksen jälkeen asiakkaita rohkaistaan ottamaan kuvia ja esittämään kierroksen aikana mahdollisesti heränneitä kysymyksiä.

Loppuvaiheeseen kuuluu palvelupolun kolme viimeistä vaihetta, jotka ovat kaavioon merkitty punaisiin väreihin. Tämän vaiheen osiot tapahtuvat pääasiassa pihapiirissä, ja kestää noin 30 minuuttia. Loppuvaiheen aloittaa paluu- vaihe, jossa asiakkaat palaavat metsästä takaisin pihapiiriin. Pihalla reki ajetaan puiden purkualueelle, jossa Mehtälä opastaa ja demonstroi puiden purkamisen. Tämän jälkeen asiakkaat pääsevät kokeilemaan halutessaan kuorman purkua, jonka aikana asiakkaille kerrotaan puiden jatkokäsittelystä ja kuinka puut lajitellaan. Asiakkaat pääsevät myös kiittämään hevosta ruokapalkkioilla.

Muistot- vaiheessa asiakkaat valmistellaan palvelun lopetukseen. Asiakkaita kiitetään mukana olosta, ja heille annetaan pienet muistoesineet, joissa yhdistyy hevonen ja metsä. Esimerkiksi työhevosen jouhiin punottu metsän käpy tai kuivattu lehti. Palvelupolun viimeisessä osiossa, Lopetus- vaiheessa asiakkaat hyvästellään ja toivotetaan uudelleen tervetulleiksi. Lopetusvaihe päättää ohjelmapalvelun kokonaisuuden.

Ohjelmapalvelun kokonaiskestoaika on noin kahdesta kolmeen tuntia ja matkan kokonaismitta on noin viisi kilometriä, riippuen reitin lopullisesta sijainnista, ja ajankohtaisesta maaston tilanteesta, palvelua toteuttaessa. Ohjelmapalvelussa käytetään parirekeä, jonka koon vuosi yhden metsäkierroksen ryhmäkoko on maksimissaan viisi henkilöä. Mikäli asiakkaista jotkut haluavat kävellä reeni vierellä, voi ryhmäkoko olla poikkeuksellisesti suurempi, mutta korkeintaan kahdeksan henkilöä. Ohjelmapalvelun luonteen vuoksi, lapset (7–10-vuotiaat) voivat osallistua ohjelmapalveluun vain, mikäli heillä on aikaisempaa kokemusta hevosten kanssa.